

2. Sociální vývoj

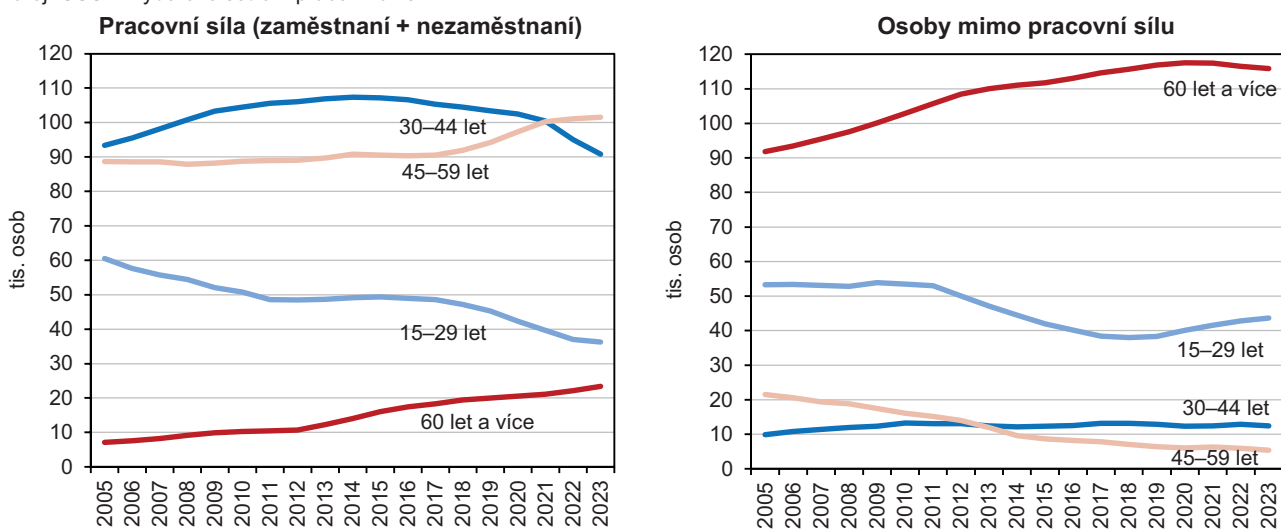
Zaměstnanost, ekonomická aktivita

VŠPS přechází na nové váhové schéma.

Podle výsledků Výběrového šetření pracovních sil (VŠPS) tvořilo (podle nové metodiky⁴) v roce 2023 pracovní sílu v kraji v průměru 251,4 tis. osob⁵, v tom 246,6 tis. (98,1 %) zaměstnaných a 4,8 tis. nezaměstnaných (1,9% podíl nezaměstnaných na pracovní síle představuje 4. nejnižší obecnou míru nezaměstnanosti mezi kraji). Počet osob mimo pracovní sílu ve věku 15 a více let dosahoval v kraji maximálních hodnot v letech 2009 až 2011 (více než 185 tis.), v následujícím období se ustálil na přibližně 174 tis. osob, přičemž v roce 2023 dosáhl 176,0 tis. osob.

Graf 2.1 Obyvatelstvo 15leté a starší podle ekonomické aktivity a věku v Pardubickém kraji (tříleté průměry)¹⁾

Zdroj: ČSÚ – Výběrové šetření pracovních sil

¹⁾ data od roku 2022 jsou přepočtena dle nové metodiky vážení

Pracovní síla stárne.

Pracovní síla nadále stárne. Od roku 2020 se podíl osob ve věku 15 až 29 let na úhrnu zaměstnaných a nezaměstnaných v kraji pohybuje pod hranicí 15 % (14,4 % v roce 2023), zastoupení osob 60letých a starších na pracovní síle naopak trvale roste, přičemž v roce 2023 v kraji dosáhlo 10,0 %. Mezi osobami mimo pracovní sílu v posledních letech zřetelně narůstá podíl osob patřících do věkové kategorie 15 až 29 let.

Míra zaměstnanosti osob v předdůchodovém věku v kraji převyšuje celorepublikový průměr.

Míra zaměstnanosti⁶ osob 15letých a starších dosahovala v kraji nejnižších hodnot kolem roku 2011, následovalo období postupného růstu, které v posledních letech přešlo v meziroční pokles, resp. stagnaci. V roce 2023 činila míra zaměstnanosti v kraji 57,7 % (58,4 % v celé ČR), v mezikrajském srovnání šlo o sedmou nejvyšší hodnotu. Míra zaměstnanosti žen dlouhodobě zaostává za muži, rozdíl se však z dlouhodobého pohledu postupně snižuje. Zatímco míra zaměstnanosti mužů v kraji v roce 2023 činila 65,7 %, u žen dosahovala 50,1 %. Při pohledu na vybrané věkové kategorie nadále sledujeme rostoucí trend míry zaměstnanosti osob ve věku 55 až 64 let. Do roku 2023 v kraji vzrostla na 76,6 % (v Česku činila 74,0 %), přičemž míra zaměstnanosti osob ve věkové skupině 20 až 29 let vstupujících na trh práce dosáhla 63,9 % (v ČR 64,6 %).

⁴ Pracovní sílu tvoří zaměstnané a nezaměstnané osoby. Zaměstnaní se podle postavení v zaměstnání člení na zaměstnance vč. členů produkčních družstev, zaměstnavatele, pracující na vlastní účet a pomáhající rodinní příslušníky.

⁵ Od roku 2023 přechází VŠPS na nové váhové schéma (odečteny osoby mimo soukromé domácnosti, např. v nápravných zařízeních, ústavech sociální péče, domovech pro seniory a zároveň započtení váleční uprchlíci z Ukrajiny). Data roku 2022 jsou k dispozici v původní i nové metodice (v této publikaci prezentováno dle nové metodiky).

⁶ podíl počtu zaměstnaných na počtu všech osob patnáctiletých a starších, resp. podíl počtu zaměstnaných daného věku a pohlaví na počtu všech osob daného věku a pohlaví

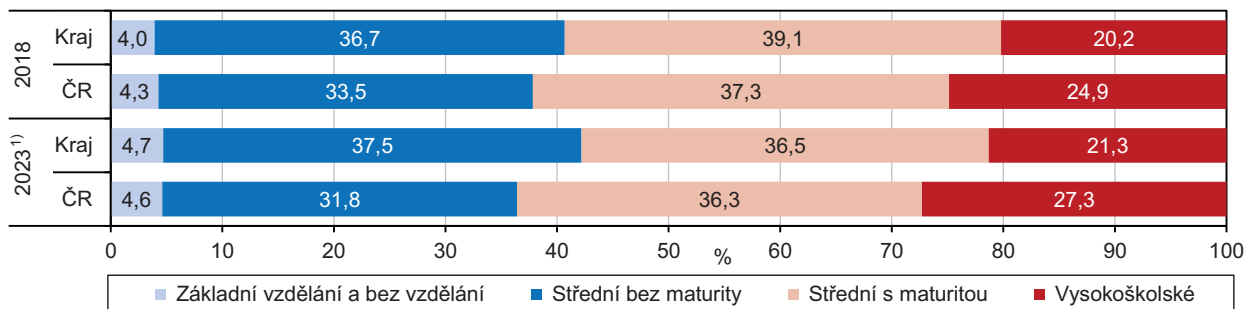

Podíl středoškoláků bez maturity mezi zaměstnanými patří k nejvyšším v mezikrajském srovnání.

Ve struktuře zaměstnaných podle nejvyššího dosaženého vzdělání v kraji v roce 2023 zjišťujeme 4,7% zastoupení osob se základním vzděláním a bez vzdělání, což představuje mírně vyšší podíl ve srovnání s celorepublikovým průměrem. Nadále se kraj vyznačuje nadprůměrným podílem zaměstnaných osob se středním vzděláním bez maturity (37,5 % při 31,8% celorepublikovém podílu). Středoškoláci s maturitou zaujímali v roce 2023 v kraji mezi zaměstnanými 36,5 %, což je hodnota nepatrně nad průměrem ČR; dlouhodobě podprůměrný je v kraji podíl vysokoškolsky vzdělaných zaměstnaných osob vč. absolventů VOŠ (21,3 % v roce 2023 při 27,3% celorepublikovém podílu). Jestliže v roce 2023 mělo v kraji vysokoškolské vzdělání 26,3 % zaměstnaných žen, mezi muži činil podíl vysokoškoláků 17,4 %.

Graf 2.2 Zaměstnaní podle vzdělání v Pardubickém kraji a ČR

Zdroj: ČSÚ – Výběrové šetření pracovních sil

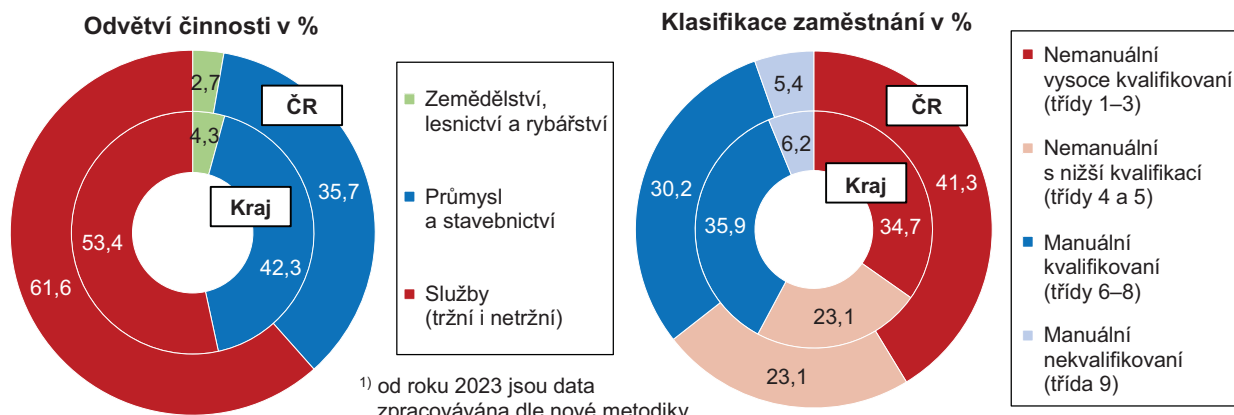
¹⁾ od roku 2023 jsou data zpracovávána dle nové metodiky

Kraj se vyznačuje nadprůměrným podílem manuálních pracovníků.

Podíl sekundárního sektoru (průmysl a stavebnictví) na celkové zaměstnanosti (42,3 %) byl v roce 2023 mezi kraji 4. nejvyšší. Stejnou pozici kraj obsadil i 4,3% podílem zaměstnaných v primárním sektoru (zemědělství, lesnictví a rybářství). Nadále je v kraji patrný podprůměrný podíl zaměstnaných v terciárním sektoru (tržních i netržních službách). V roce 2023 činil 53,4 % a byl přitom v mezikrajském srovnání 4. nejnižší. Zatímco mezi ženami výrazně převládá právě uplatnění v terciární sféře (téměř ze 71 % v kraji v roce 2023), více než polovina mužů (56 % v kraji v roce 2023) nachází uplatnění v sekundárním sektoru. Zastoupení manuálních (kvalifikovaných i nekvalifikovaných) pracovníků mezi zaměstnanými řadí kraj na přední místa mezikrajského žebříčku, podíl nemanuálních vysoce kvalifikovaných pracovníků za průměrem ČR naopak zaostává.

Graf 2.3 Zaměstnaní podle odvětvových sektorů a klasifikace zaměstnání v Pardubickém kraji a ČR v roce 2023¹⁾

Zdroj: ČSÚ – Výběrové šetření pracovních sil

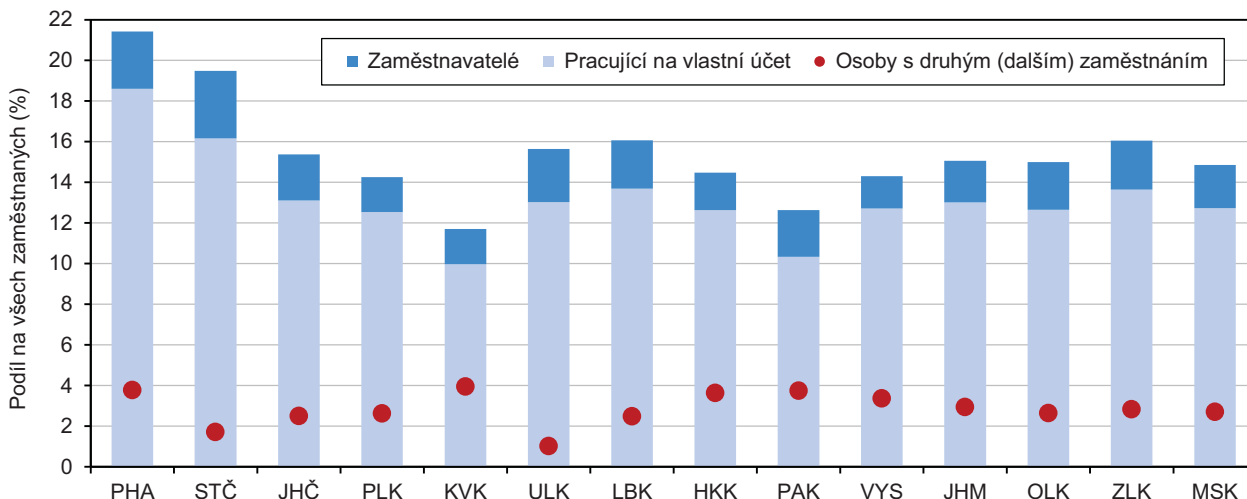
¹⁾ od roku 2023 jsou data zpracovávána dle nové metodiky

Intenzita podnikatelské aktivity v kraji patří v mezikrajském srovnání k nejnižším.

V postavení podnikatelů (tj. zaměstnavatelů a pracujících na vlastní účet) působilo v roce 2023 v kraji 12,6 % zaměstnaných osob při republikovém podílu 16,3 %. V podílu podnikatelů se kraj umístil (stejně jako v roce předchozím) na předposledním místě v mezikrajském srovnání. Nejnižší zastoupení podnikatelů mezi zaměstnanými bylo přitom zaznamenáno v Karlovarském kraji, nejvyšší pak v Hlavním městě Praze.

Graf 2.4 Podnikatelé a osoby s druhým (dalším) zaměstnáním v krajích v roce 2023¹⁾

Zdroj: ČSÚ – Výběrové šetření pracovních sil

¹⁾ od roku 2023 jsou data zpracovávána dle nové metodiky

Podíl osob s více zaměstnáními v kraji je nadále nadprůměrný.

V roce 2023 mělo v kraji podle výsledků VŠPS 9,2 tis. osob více zaměstnání, přičemž na všech zaměstnaných se podílely 3,7 % při republikovém podílu 2,8 %. V mezikrajském srovnání se jednalo o třetí nejvyšší podíl s maximem v Karlovarském a minimem v Ústeckém kraji (v roce 2022 kraji patřila 4. příčka).

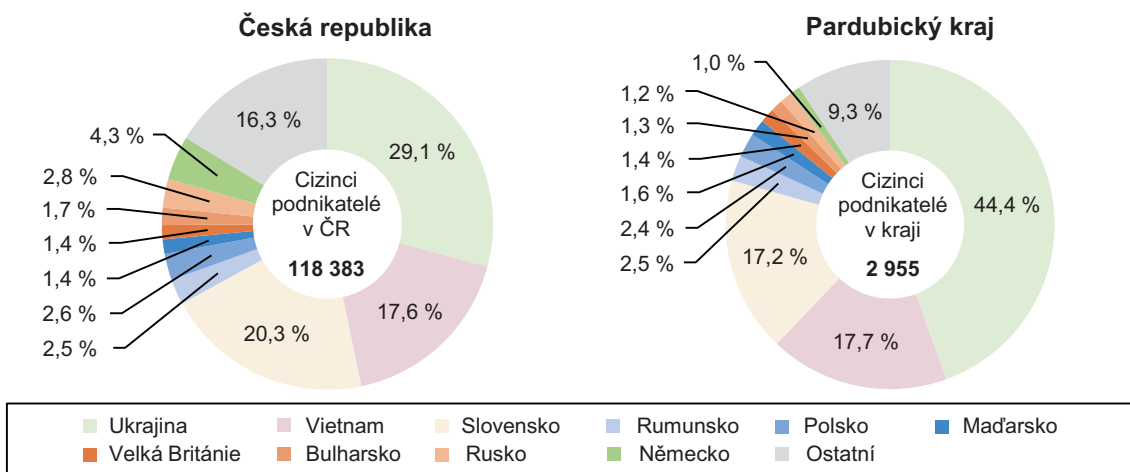
Zaměstnanost cizinců

Počet zaměstnaných cizinců se v Pardubickém kraji mezi lety 2016 až 2023 téměř zdvojnásobil.

Podle údajů Ministerstva práce a sociálních věcí a Ministerstva průmyslu a obchodu bylo v Pardubickém kraji ke konci roku 2023 evidováno celkem 32 583 zaměstnaných cizinců, z toho 29 628 osob evidovaly úřady práce a 2 955 osob mělo platné živnostenské oprávnění. Zatímco ve srovnání s předchozím rokem se počet zaměstnaných cizinců v kraji zvýšil o 1,4 % (v celém Česku o 4,1 %), oproti roku 2016 se jejich počet v kraji téměř zdvojnásobil (krajský růst činil 97,5 %, celostátní 101,1 %).

Graf 2.5 Cizinci s živnostenským oprávněním v ČR a Pardubickém kraji dle státního občanství k 31. 12. 2023

Zdroj: Ministerstvo průmyslu a obchodu

Mezi podnikateli s cizím státním občanstvím byli nejvíce zastoupeni občané ze zemí mimo Evropskou unii.

Mezi podnikateli s cizím státním občanstvím tvořili většinu občané ze zemí mimo EU (v Pardubickém kraji 71,5 %, celostátně 63,7 %). Zatímco mezi podnikateli ze zemí mimo EU byli nejvýrazněji zastoupeni občané Ukrajiny (v kraji 62,1 %, v celém Česku 45,8 %), mezi podnikateli s cizím státním občanstvím ze zemí Evropské unie tvořili většinu občané Slovenska (v kraji 60,5 %, v celém Česku 56,0 %).

Nezaměstnanost

Počet nezaměstnaných osob v kraji meziročně vzrostl o 10,3 %, což znamenalo nejvyšší procentní nárůst mezi kraji. V tomto období se v kraji zvýšil také počet uchazečů z řad absolventů a mladistvých, osob se zdravotním postižením nebo osob pečujících o dítě do 15 let.

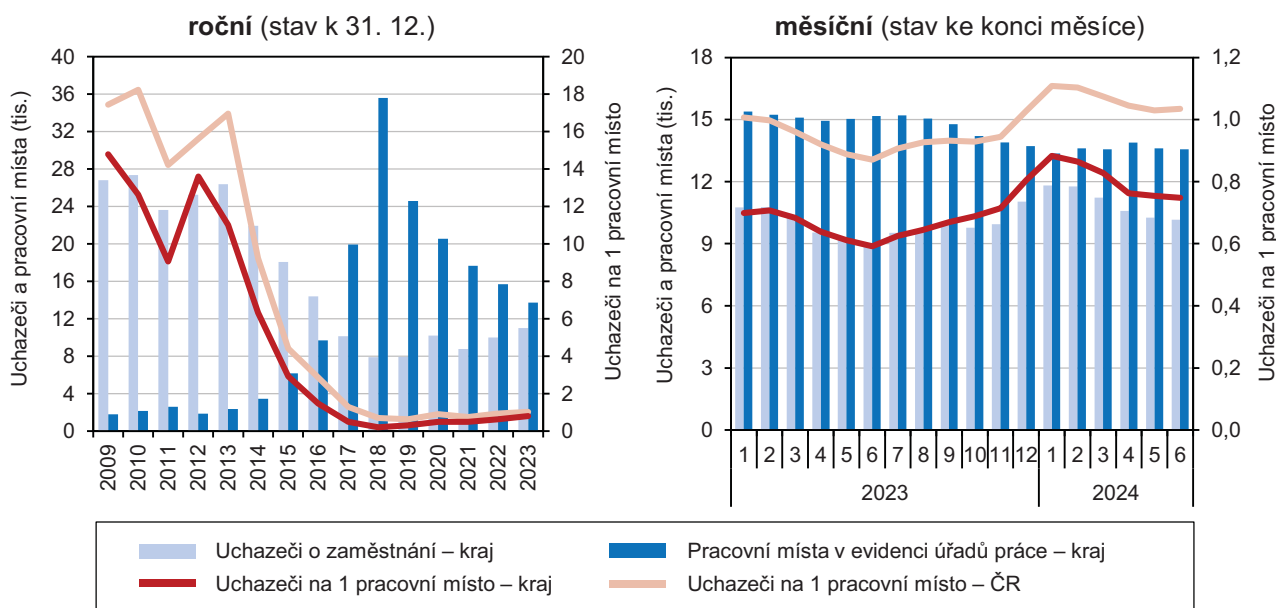
Ke konci posledního měsíce roku 2023 bylo na úřadech práce v Pardubickém kraji evidováno 11 038 nezaměstnaných osob, z toho 15,4 % patřilo mezi osoby se zdravotním postižením a 6,0 % mezi absolventy a mladistvé. Většina z uchazečů na úřadech práce v kraji spadala mezi dosažitelné uchazeče (10 325 osob), tj. mezi osoby ve věku 15–64 let, které mohly při nabídce vhodného pracovního místa bezprostředně nastoupit do zaměstnání. Ve srovnání s předchozím rokem se počet uchazečů o zaměstnání na úřadech práce v kraji zvýšil o 10,3 %, což znamenalo nejvyšší procentní nárůst mezi kraji (při poklesu pouze v Praze (o 1,2 %) a průměrném celostátním růstu o 2,7 %). Počet uchazečů z řad absolventů a mladistvých se v kraji meziročně zvýšil o 20,9 % na 659 osob (celostátně o 12,2 %) a počet uchazečů se zdravotním postižením o 5,3 % na 1 695 osob (v celé ČR o 1,2 %). Meziročně přibýlo také uchazečů, kteří pečovali o dítě do 15 let, o zprostředkování zaměstnání žádalo na úřadech práce v kraji 2 183 těchto uchazečů, tj. o 4,3 % více než ke konci roku 2022.

Nejvíce uchazečů o zaměstnání bývá na úřadech práce v zimních měsících.

V rámci měsíční statistiky za druhé pololetí roku 2023 a první pololetí roku 2024 evidovaly úřady práce v Pardubickém kraji nejvyšší počet uchazečů o zaměstnání ke konci ledna. Zatímco ke konci prvního měsíce roku 2024 bylo na úřadech práce v kraji registrováno 11 811 nezaměstnaných osob, ke konci prvního pololetí roku 2024 jich bylo již o 1 658 méně. Tyto hodnoty potvrzují trend posledních let, v zimních měsících bývá na úřadech práce více uchazečů o zaměstnání než v letních měsících.

Graf 2.6 Uchazeči o zaměstnání a pracovní místa v evidenci úřadů práce v Pardubickém kraji a ČR

Zdroj: MPSV

Počet pracovních míst v evidenci úřadů práce v kraji nadále klesá.

Počet pracovních míst v evidenci úřadů práce v kraji se v posledních letech snižuje. Zatímco ve srovnání s předchozím rokem se počet volných pracovních míst na úřadech práce v kraji snížil o 12,6 % na 13 721 míst ke konci roku 2023, oproti stavu z konce roku 2018, kdy byl v kraji zaznamenán nejvyšší prosincový počet pracovních míst, došlo k poklesu o 61,4 %. Největší měrou se nabídka volných pracovních míst snížila v okresech Chrudim a Ústí nad Orlicí, kde se počet pracovních míst meziročně snížil o 19,6 %, respektive o 18,3 %. K meziročnímu zmenšení nabídky volných pracovních míst došlo také v okresech Pardubice a Svitavy, v prvním jmenovaném okrese se nabídka snížila o 8,4 % a ve druhém jmenovaném o 7,0 %.

Poměr mezi uchazeči a pracovními místy je v kraji od roku 2017 příznivý. Ke konci roku 2023 připadalo na jednoho uchazeče o zaměstnání v průměru 1,2 volného pracovního místa.

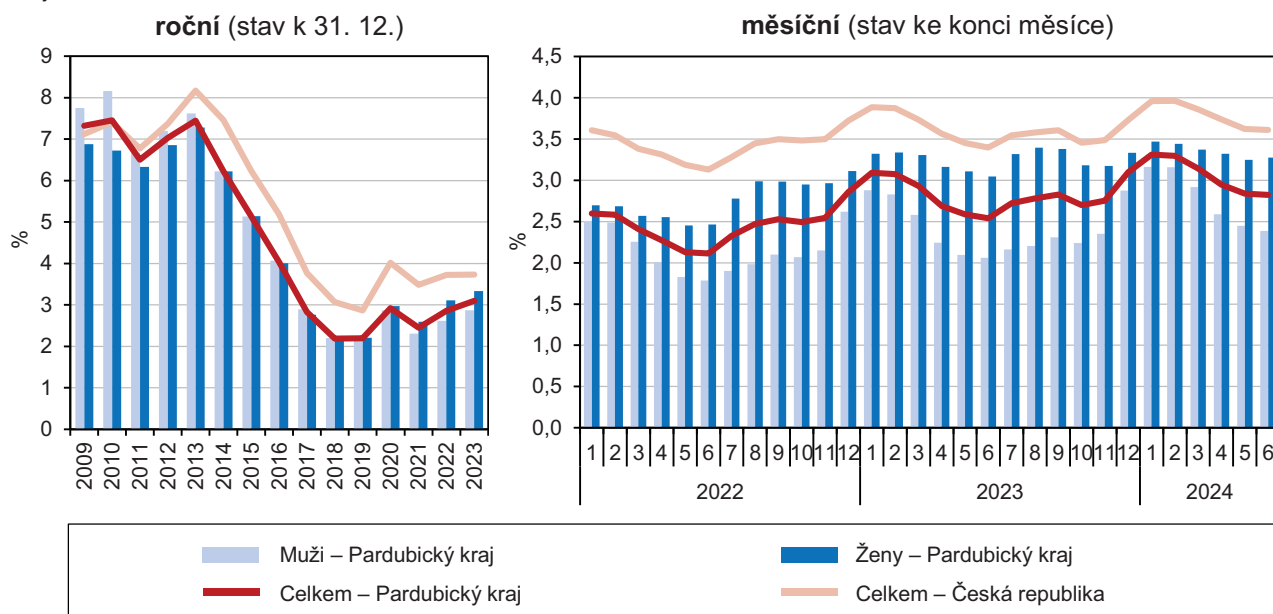
Ke konci prvního pololetí 2024 připadalo na jednoho uchazeče o zaměstnání na úřadech práce v kraji 1,3 volného pracovního místa, což znamenalo čtvrtou nejvyšší hodnotu v mezikrajském srovnání.

Zatímco ještě ke konci roku 2009 připadalo v kraji na jedno pracovní místo v evidenci úřadů práce téměř 15 uchazečů, během roku 2017 se situace obrátila a v kraji bylo více volných pracovních míst než uchazečů o zaměstnání. Dosud nejnižší počet uchazečů na jedno pracovní místo na úřadech práce v kraji byl zaznamenán ke konci roku 2018 (takřka pět volných pracovních míst na jednoho uchazeče). Ke konci roku 2023 připadalo na jednoho uchazeče o zaměstnání v kraji již pouze 1,2 volného pracovního místa.

V rámci časově podrobnější měsíční statistiky registrujeme, že v kraji počet volných pracovních míst převažuje nad uchazeči o zaměstnání již od konce dubna 2017. Dosud nejvyšší počet volných pracovních míst na jednoho uchazeče o zaměstnání v kraji evidujeme ke konci října a listopadu roku 2018, kdy na jednoho uchazeče o zaměstnání připadalo 5,4 volného pracovního místa. Ke konci června 2024 připadalo na jednoho uchazeče o zaměstnání na úřadech práce v kraji 1,3 volného pracovního místa, přičemž se zde ucházelo o zaměstnání 10 153 osob a nabídka volných pracovních míst čítala 13 564 pozic. Ve srovnání s ostatními kraji byla hodnota zaznamenaná v Pardubickém kraji čtvrtá nejvyšší (při celostátním průměru 1,0 volného pracovního místa na jednoho uchazeče).

Graf 2.7 Podíl nezaměstnaných osob v Pardubickém kraji a ČR¹⁾

Zdroj: MPSV

¹⁾ podíl dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věku 15–64 let na obyvatelstvu stejného věku

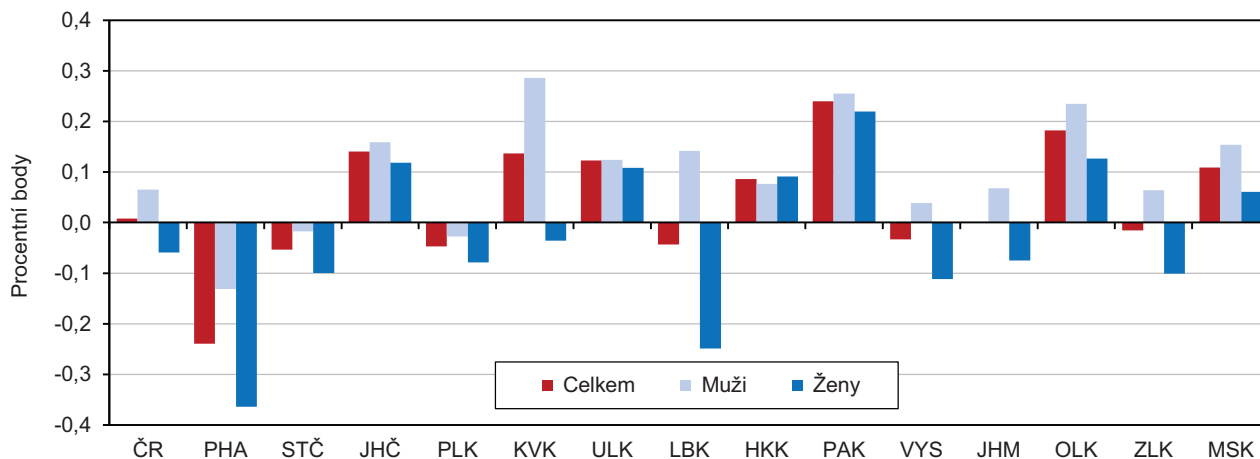
Podíl nezaměstnaných osob v kraji meziročně vzrostl o 0,24 procentního bodu na 3,10 % ke konci roku 2023, což znamenalo nejvyšší meziroční nárůst mezi kraji.

Podíl nezaměstnaných osob dosáhl v Pardubickém kraji ke konci roku 2023 hodnoty 3,10 %, což znamenalo pátou nejnižší hodnotu mezi kraji a zároveň nejvyšší roční hodnotu od konce roku 2017. V mezikrajském srovnání ke konci roku 2023 se tento podíl pohyboval v rozmezí od 2,80 % v Hlavním městě Praze po 5,66 % v Ústeckém kraji, přičemž celorepublikový průměr byl o 0,63 procentního bodu vyšší než hodnota tohoto podílu v Pardubickém kraji. Oproti stavu z konce roku 2022 se nezaměstnanost zvýšila v osmi ze čtrnácti krajů ČR. Zatímco k nejvyššímu meziročnímu poklesu nezaměstnanosti došlo v Hlavním městě Praze (o 0,24 procentního bodu), k nejvyššímu nárůstu nezaměstnanosti došlo v Pardubickém kraji (o 0,24 procentního bodu). Podíl nezaměstnaných mužů v kraji meziročně vzrostl o 0,26 procentního bodu na 2,87 % ke konci roku 2023 (tj. druhý nejvyšší nárůst v mezikrajském srovnání) a podíl nezaměstnaných žen o 0,22 procentního bodu na 3,33 % (tj. nejvyšší nárůst mezi kraji).

Graf 2.8 Změna podílu nezaměstnaných osob v ČR a krajích mezi koncem roku 2022 a 2023

Zdroj: MPSV

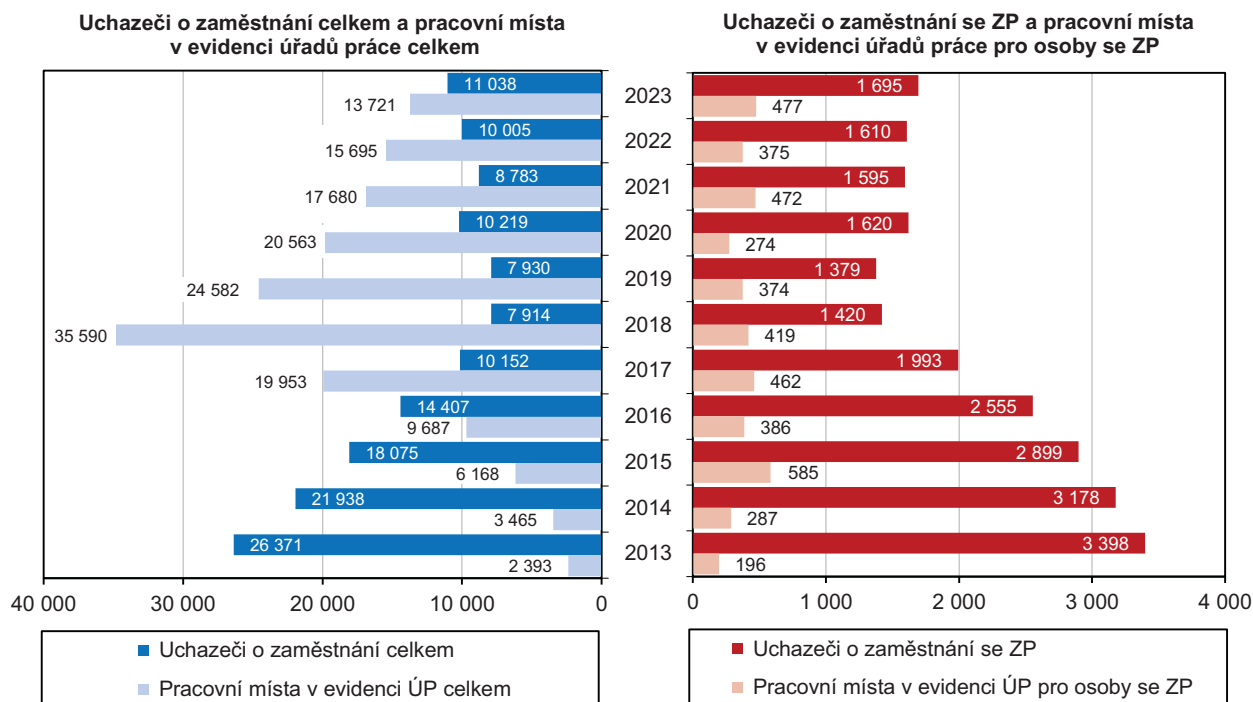

Nezaměstnanost je v kraji dlouhodobě nízká, již od konce března 2011 se pohybuje každoměsíčně pod celostátním průměrem. Ke konci prvního pololetí roku 2024 dosáhla hodnoty 2,82 % a byla třetí nejnížší v mezikrajském srovnání.

Pardubický kraj vykazuje dlouhodobě nízký podíl nezaměstnaných osob. V rámci měsíční statistiky stojí za pozornost zejména následující skutečnosti: zaprvé, že má kraj již od konce března 2011 nezaměstnanost pod celostátním průměrem (hodnoceno ke konci června 2024) a zadruhé, že měl kraj v období od konce května 2020 do konce prosince 2022 každoměsíčně nejnížší podíl nezaměstnaných osob mezi všemi kraji ČR. Podíl nezaměstnaných žen je v kraji od konce března 2021 vyšší než podíl nezaměstnaných mužů. Zatímco celkový podíl nezaměstnaných osob dosáhl v kraji ke konci prvního pololetí roku 2024 hodnoty 2,82 % (třetí nejnížší hodnota mezi kraji), podíl nezaměstnaných žen zde činil 3,27 % (pátá nejnížší hodnota v mezikrajském žebříčku) a podíl nezaměstnaných mužů 2,39 % (druhá nejnížší hodnota v mezikrajském srovnání). Také celorepublikově dosahuje vyšších hodnot podíl nezaměstnaných žen (již od konce března 2020). Ke konci šestého měsíce roku 2024 činil tento podíl v České republice 4,01 % a byl o 0,79 procentního bodu vyšší než podíl nezaměstnaných mužů (při celkové celostátní nezaměstnanosti 3,61 %).

Graf 2.9 Uchazeči o zaměstnání celkem, se zdravotním postižením a pracovní místa v evidenci úřadů práce celkem a pro osoby se zdravotním postižením v Pardubickém kraji (stav k 31. 12.)

Zdroj: MPSV

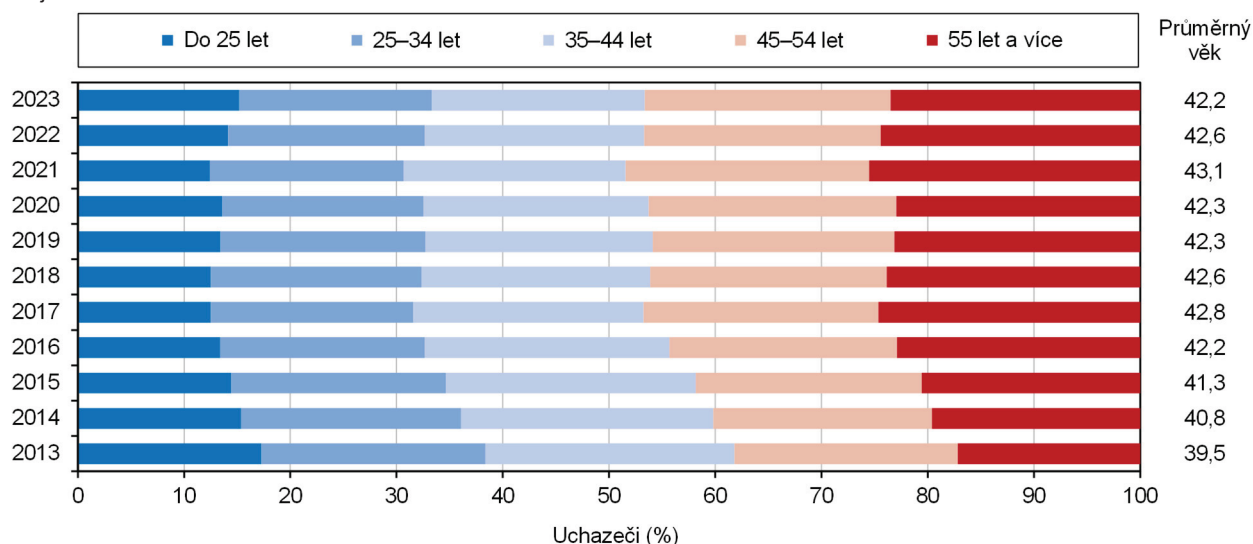

Na úřadech práce v kraji připadají na jedno volné pracovní místo pro osoby se zdravotním postižením i nadále více než tři uchazeči.

Na jedno pracovní místo v evidenci úřadů práce v kraji připadalo ke konci roku 2023 celkem 0,8 uchazeče o zaměstnání (celorepublikově 1,0). Pro skupinu uchazečů se zdravotním postižením byla situace na trhu práce složitější. Na jedno pracovní místo pro osoby se ZP připadalo v kraji 3,6 uchazeče (celostátně 3,8), což byla z dlouhodobého pohledu ještě relativně nízká hodnota. Zatímco za nejpříznivějšího stavu od roku 2013 připadalo v kraji na jedno pracovní místo pro osoby se zdravotním postižením 3,4 uchazeče (ke konci roku 2018 a 2021), za nejméně příznivého stavu připadalo na jedno pracovní místo pro tuto skupinu osob 17,3 uchazeče (ke konci roku 2013).

Graf 2.10 Uchazeči o zaměstnání podle věkových skupin v Pardubickém kraji (stav k 31. 12.)

Zdroj: MPSV

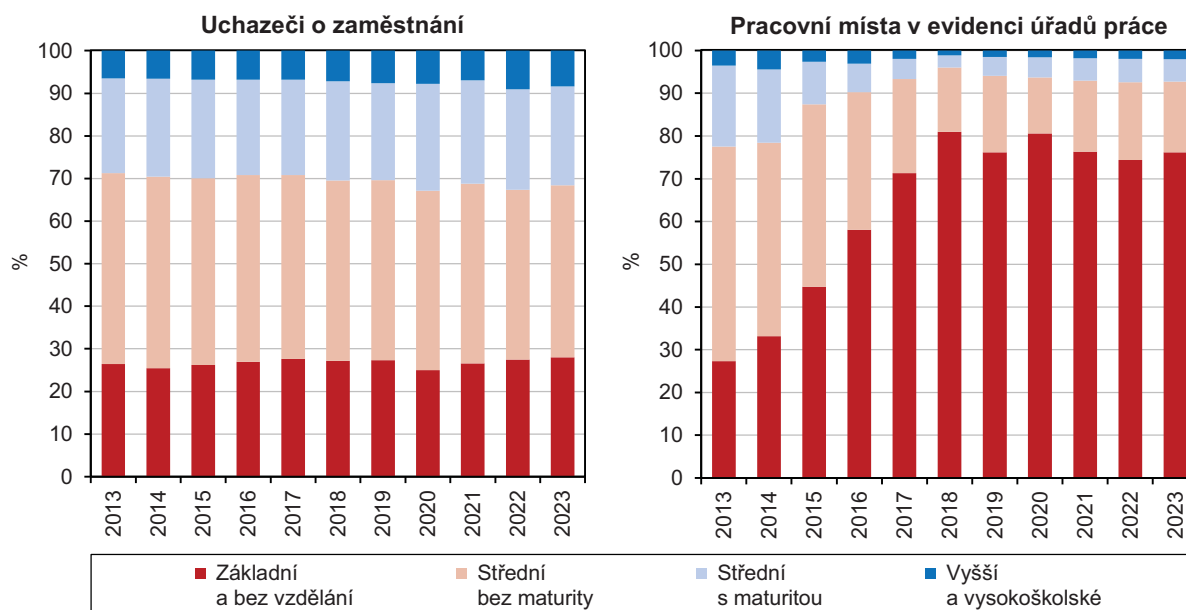

Průměrný věk uchazečů o zaměstnání roste. Podíl uchazečů, kteří teprve čekali na své 45. narozeniny, se snížil.

V návaznosti na měnící se věkové složení populace a prodlužující se věk odchodu do starobního důchodu postupně dochází ke změnám ve struktuře uchazečů o zaměstnání podle věku. Průměrný věk uchazečů o zaměstnání v kraji se mezi koncem let 2013 až 2023 zvýšil z 39,5 roku na 42,2 roku. Během tohoto období se mezi uchazeči o zaměstnání v kraji snížil podíl osob do 45 let (ze 61,8 % na 53,4 %) a zároveň vzrostl podíl uchazečů, kterým bylo 55 let nebo více (ze 17,2 % na 23,5 %).

Graf 2.11 Uchazeči o zaměstnání podle nejvyššího dosaženého vzdělání a pracovní místa v evidenci úřadů práce podle požadovaného vzdělání v Pardubickém kraji (stav k 31. 12.)

Zdroj: MPSV

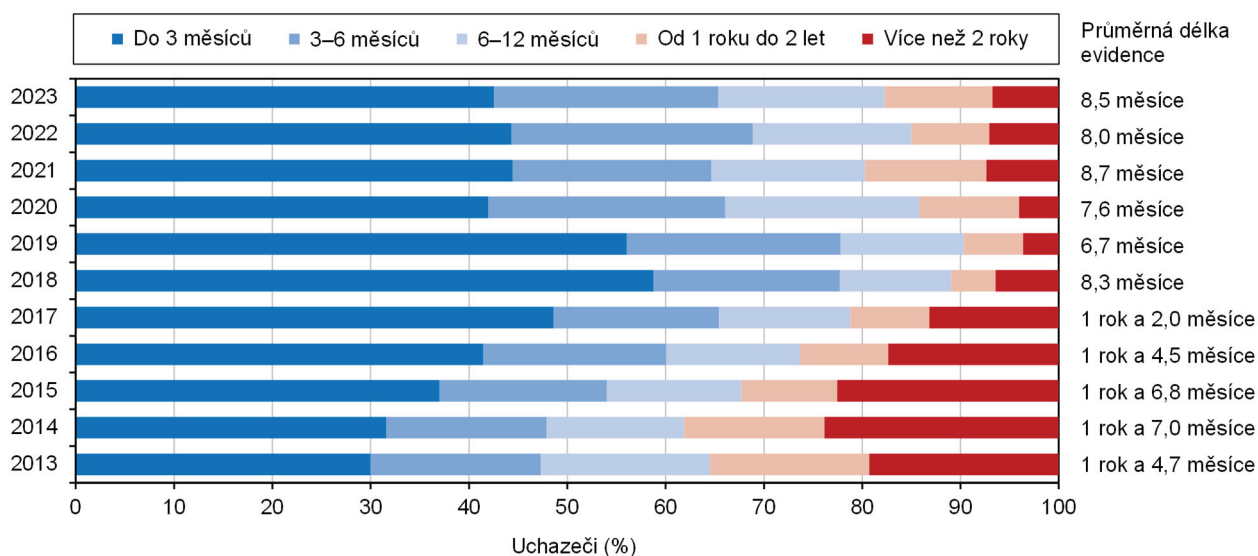

Ve struktuře pracovních míst v evidenci úřadů práce v kraji mezi koncem let 2013 až 2018 výrazně vzrostlo zastoupení míst pro uchazeče se základním vzděláním a bez vzdělání.

Zatímco struktura uchazečů o zaměstnání podle nejvyššího dosaženého vzdělání se od konce roku 2013 příliš nezměnila, ve struktuře pracovních míst v evidenci úřadů práce výrazně vzrostlo zastoupení míst pro uchazeče se základním vzděláním a bez vzdělání. Mezi koncem let 2013 až 2018 se zastoupení míst pro tyto uchazeče na úřadech práce v kraji zvýšilo z 27,3 % na 81,0 % (celostátně z 30,3 % na 67,0 %), přičemž je pro toto období charakteristický také nárůst celkového počtu volných pracovních míst, jejichž počet se na úřadech práce v kraji zvýšil z 2 393 na 35 590 ke konci roku 2018. Poté, co se v dalším roce začala nabídka volných pracovních míst na úřadech práce v kraji snižovat, přestalo růst také zastoupení míst pro uchazeče se základním vzděláním a bez vzdělání (celostátní trend se mírně liší, nabídka volných pracovních míst celorepublikově rostla až do konce roku 2019, podíl míst pro uchazeče se základním vzděláním a bez vzdělání až do konce roku 2020, kdy dosáhl 74,7 %). Ke konci roku 2023 tak činilo zastoupení pracovních míst pro uchazeče se základním vzděláním a bez vzdělání mezi všemi pracovními místy na úřadech práce v kraji 76,2 % a bylo o 2,9 procentního bodu vyšší než celostátní průměr.

Graf 2.12 Uchazeči o zaměstnání v evidenci úřadů práce podle délky evidence v Pardubickém kraji (stav k 31. 12.)

Zdroj: MPSV

Ke konci roku 2023 činila průměrná délka evidence uchazečů o zaměstnání na úřadech práce v kraji 8,5 měsíce, přičemž mezi správními obvody v kraji byla nejnižší v SO ORP Hlinsko, kde dosáhla délky 5,1 měsíce.

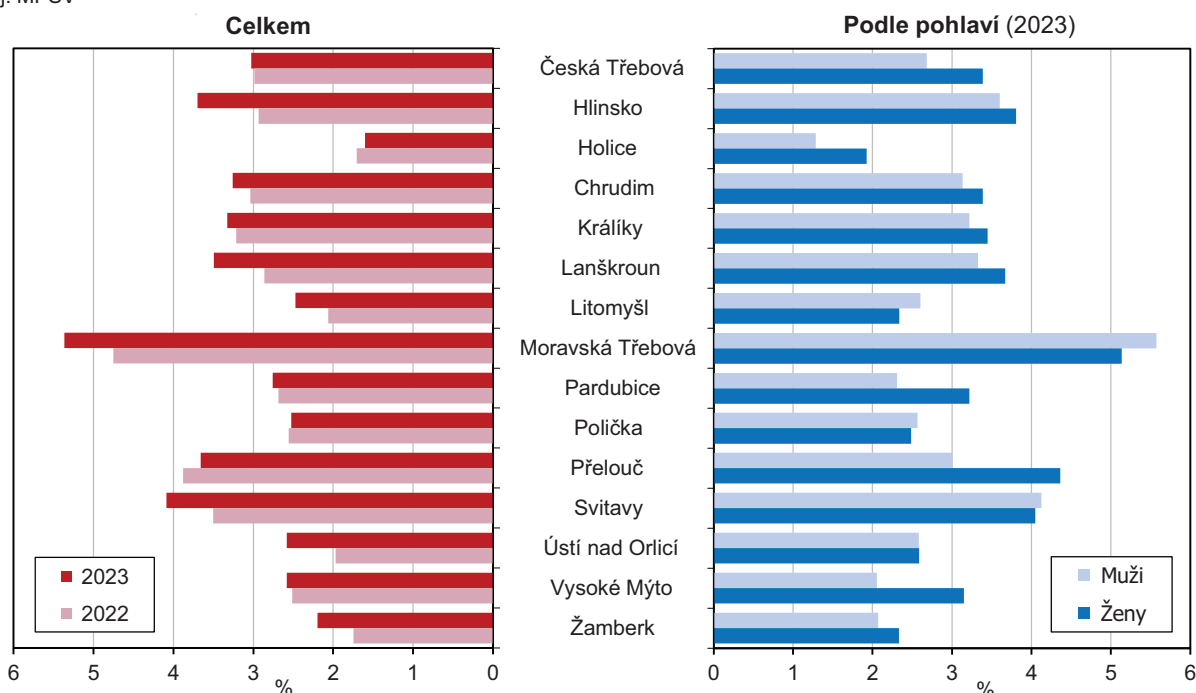
Od konce roku 2020 se průměrná délka evidence uchazečů o zaměstnání na úřadech práce v Pardubickém kraji pohybuje okolo 8 měsíců, přičemž ke konci roku 2023 činila 8,5 měsíce. Mezi koncem let 2013 až 2023 evidujeme v kraji nejnižší roční hodnotu ke konci roku 2019, kdy průměrná délka evidence uchazečů o zaměstnání dosáhla 6,7 měsíce a naopak nejvyšší ke konci roku 2014, kdy průměrná délka evidence činila jeden rok a 7 měsíců. V rámci správních obvodů obcí s rozšířenou působností na území Pardubického kraje se pak průměrná délka evidence uchazečů o zaměstnání ke konci roku 2023 pohybovala od 5,1 měsíců v SO ORP Hlinsko (tj. třetí nejnižší hodnota všemi 206 správními obvody obcí s rozšířenou působností) po 12,4 měsíců v SO ORP Moravská Třebová.

Ve srovnání s předchozím rokem 2022 se správní obvody obcí s rozšířenou působností s nejnižší a nejvyšší nezaměstnaností v kraji nezměnily, nadále evidujeme nejnižší podíl nezaměstnaných osob na Holicku a nejvyšší na Moravskotřebovsku.

Zatímco mezi okresy kraje se podíl nezaměstnaných osob ke konci roku 2023 pohyboval od 2,80 % v okrese Ústí nad Orlicí po 3,71 % v okrese Svitavy, mezi správními obvody obcí s rozšířenou působností v kraji evidujeme výraznější rozdíly; nezaměstnanost se zde pohybovala od 1,60 % v SO ORP Hlince po 5,36 % v SO ORP Moravská Třebová. Ve srovnání s předchozím rokem se okresy i správní obvody s nejnižší a nejvyšší nezaměstnaností na území kraje nezměnily. Dlouhodobě neměnná je situace zejména na pozici správního obvodu s nejvyšší nezaměstnaností, kterou v kraji každoročně obsazuje Moravskotřebovsko. Mezi okresy kraje vyniká od konce roku 2017 s nejnižším podílem nezaměstnaných osob okres Ústí nad Orlicí.

Graf 2.13 Podíl nezaměstnaných osob ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností Pardubického kraje (stav k 31. 12.)¹⁾

Zdroj: MPSV

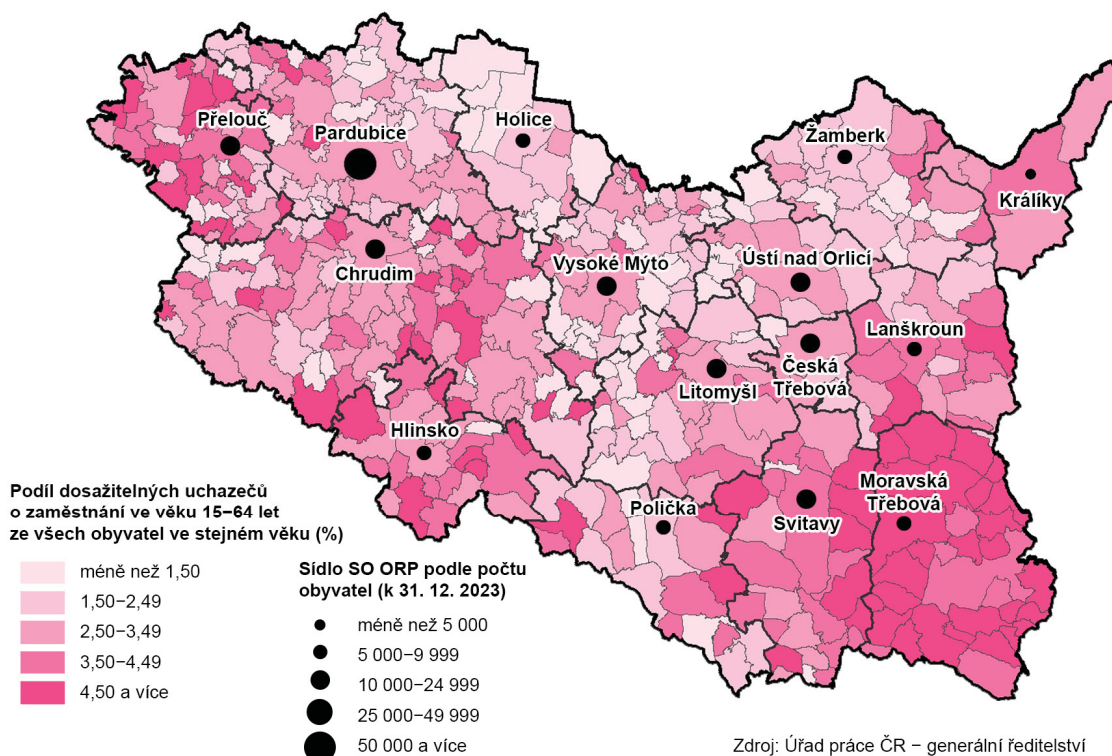

¹⁾ podíl dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věku 15–64 let na obyvatelstvu stejného věku

Nezaměstnanost se meziročně snížila ve více než dvou pětinach obcí v kraji.

Mezi koncem roku 2022 a 2023 vzrostl podíl nezaměstnaných osob v 254 obcích Pardubického kraje. Pokles nezaměstnanosti zaznamenalo 190 obcí v kraji, v sedmi obcích zůstala nezaměstnanost na stejné úrovni. Pětiprocentní nebo vyšší podíl nezaměstnaných osob mělo v kraji ke konci roku 2023 celkem 61 obcí, což bylo o 18 více než v předchozím roce. V rámci sídel SO ORP v kraji se podíl nezaměstnaných osob ke konci roku 2023 nacházel v rozmezí od 1,93 % ve městě Holice po 5,21 % ve městě Moravská Třebová.

Podíl nezaměstnaných osob v obcích Pardubického kraje k 31. 12. 2023

Zdroj: Úřad práce ČR – generální ředitelství

Příjmy a životní podmínky domácností

Meziroční tempo růstu ČDDD v kraji v roce 2022 bylo ve srovnání s republikovým tempem mírně rychlejší.

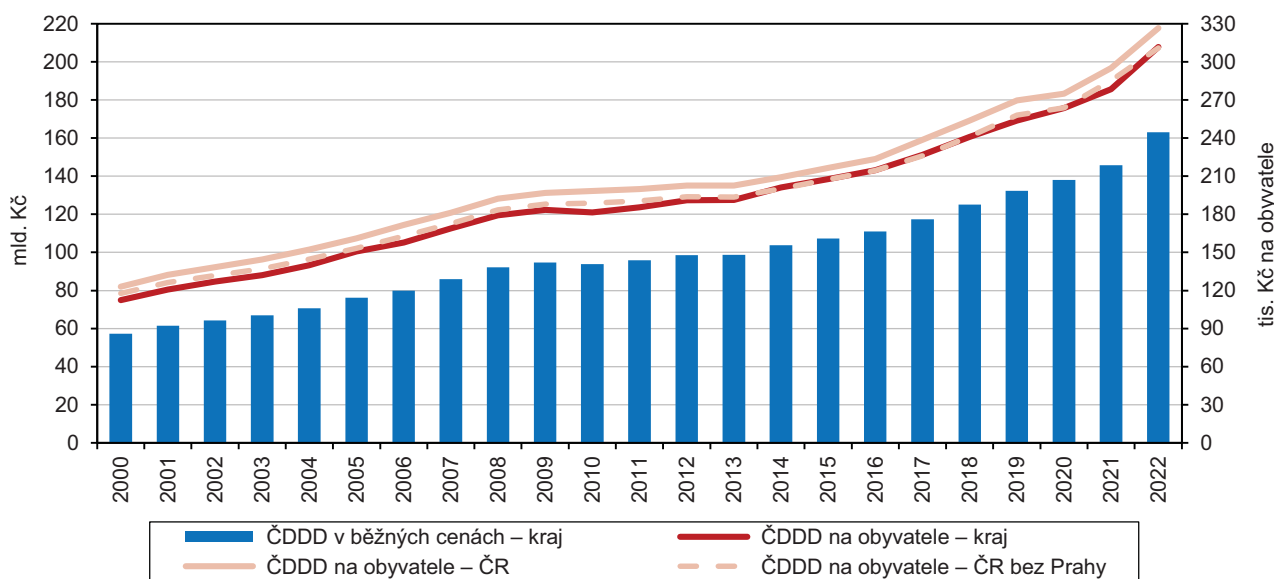
Čistý disponibilní důchod domácností (ČDDD) je částka, kterou mohou domácnosti věnovat na konečnou spotřebu a úspory. Jeho objem v běžných cenách dlouhodobě postupně narůstal, s výjimkou let 2009 až 2013, kdy vlivem ekonomického útlumu růst výrazně zpomalil, resp. přešel v roce 2010 v kraji v meziroční snížení. Poté nastává oživení a ČDDD v kraji se začal zvyšovat. V roce 2022 meziročně vzrostl o 11,9 % při republikovém navýšení o 10,6 %. ČDDD kraje se na republikovém objemu dlouhodobě podílí v průměru 4,6 % (4,7 % v roce 2022) a jedná se nejčastěji o třetí nejnižší podíl v mezikrajském srovnání.

Hodnotu ČDDD na obyvatele se kraj řadí doprostřed mezikrajského žebříčku.

V hodnotě ČDDD na obyvatele se kraj od roku 2012 střídavě řadil na šestou a sedmou pozici mezi kraji. V roce 2022 mu s 311,9 tis. Kč patřila, stejně jako v roce předchozím, osmá příčka (do roku 2003 obsazoval nejčastěji 12. pořadí). Za celorepublikovým ČDDD na obyvatele (výrazně ovlivněným vysokými hodnotami za Hlavní město Prahu) důchod v kraji dlouhodobě zaostává – v roce 2022 o 4,6 % (nejméně v roce 2014 – o 3,9 %), počátkem tisíciletí pak o více než 8 %. Hodnotě ČDDD na obyvatele v Česku bez Prahy se krajský důchod postupně přibližoval, když v letech 2014 až 2017 jej (v řádech stokorun) dokonce převýšil, další převýšení (o 732 Kč) pak nastalo v roce 2022.

Graf 2.14 Čistý disponibilní důchod domácností v Pardubickém kraji a ČR

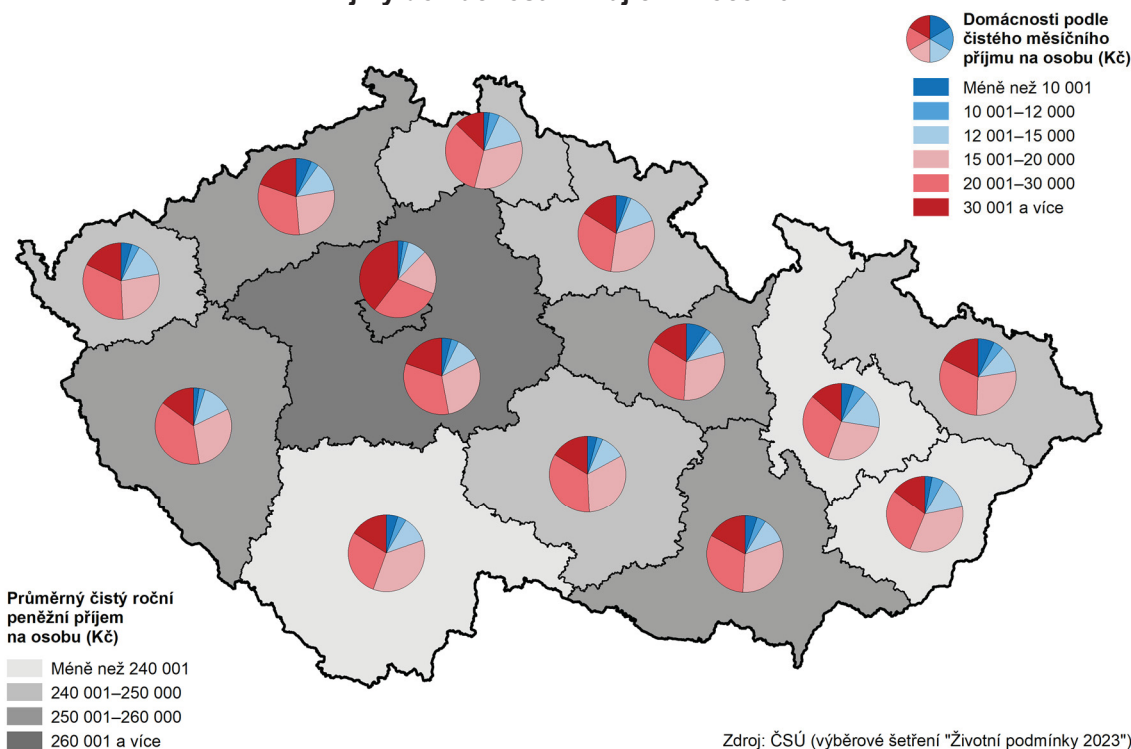
Zdroj: ČSÚ

Průměrné čisté peněžní příjmy na člena domácnosti reálně klesly.

Podle výsledků výběrového šetření ČSÚ v domácnostech „Životní podmínky 2023“ dosáhl čistý peněžní příjem na jednoho člena domácnosti 251,0 tis. Kč ročně (sledováno za rok 2022). Ve srovnání s výsledky šetření v předchozím roce se čisté roční peněžní příjmy na člena domácnosti v kraji zvýšily o 15,8 tis. Kč, tj. nominálně o 6,7 % (přibližně polovičním tempem než v roce předchozím), při republikovém navýšení o 7,7 %. Z republikových údajů je patrné, že v roce 2022 rostly příjmy nejrychleji domácnostem jednotlivců starších 65 let (vliv valorizace důchodů) a nejméně neúplným rodinám s alespoň jedním dítětem. Po zohlednění růstu cen v Česku v roce 2022 (o 15,1 %) však příjmy reálně klesly – v kraji o 7,3 %, v celé ČR o 6,5 %. Zároveň se zhoršilo subjektivní vnímání příjmové situace. Podíl domácností v kraji vycházejících s příjmy s obtížemi (od menších až po velké) meziročně vzrostl téměř o 3 procentní body při zřetelném poklesu podílu zejména v kategorii domácností, které s příjmy vycházejí docela snadno.

Příjmy domácností v krajích v roce 2022

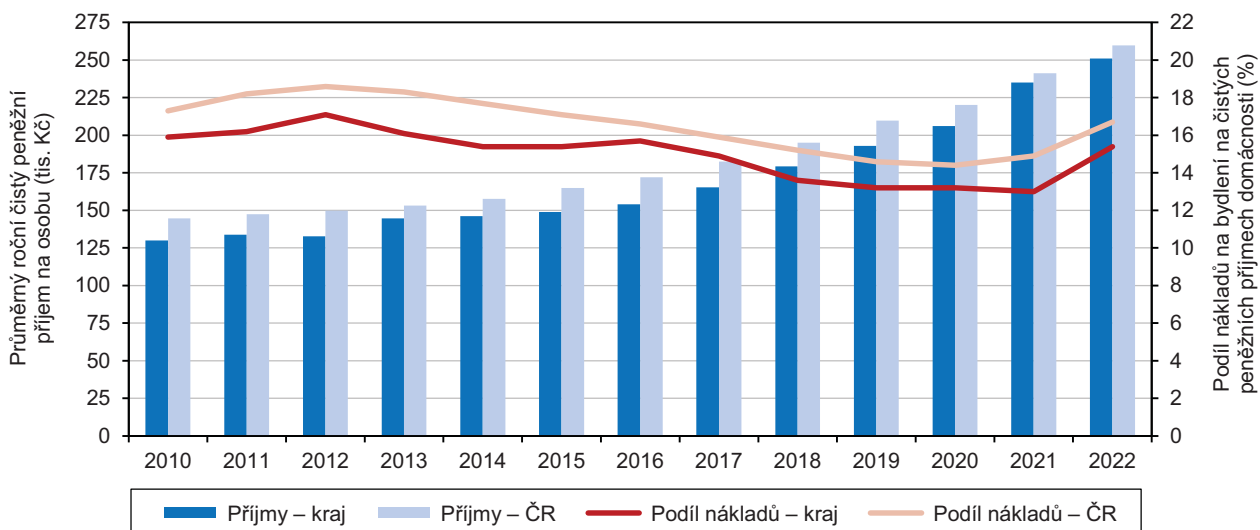

Náklady na bydlení meziročně vzrostly o více než čtvrtinu. Největší měrou se domácnostem zvýšily výdaje na plyn a elektřinu.

Na čistých měsíčních peněžních příjmech domácností v kraji se 15,4 % (o 2,4 procentního bodu více než v roce předchozím) podílely náklady na bydlení, což byl třetí nejnižší podíl v mezikrajském srovnání. Měsíční náklady na bydlení dosáhly podle zjišťování v roce 2023 v Pardubickém kraji 7 591 Kč na domácnost (o 25,9 % meziročně více); v mezikrajském srovnání jde páté nejnižší náklady za Krajem Vysočina, Jihočeským, Zlínským a Olomouckým krajem (v předchozím roce kraji patřila čtvrtá nejnižší příčka). Největší měrou (o 42,1 %) meziročně vzrostly domácnostem v kraji náklady na plyn z dálkového zdroje, následovaly výdaje za elektřinu, náklady na teplo a teplou vodu (nárůst o 28,0 %) a nájemné (navýšení o 20,1 %). Subjektivně jsou náklady na bydlení velkou zátěží pro 31,9 % domácností v kraji (o 1,6 procentního bodu více než při předchozím šetření). V mezikrajském srovnání jde o druhý nejvyšší podíl.

Graf 2.15 Příjmy domácností a náklady na bydlení v Pardubickém kraji a ČR

Zdroj: ČSÚ (výběrové šetření Životní podmínky)

Mzdy

Průměrné mzdy v kraji zůstaly druhé nejnižší v mezikrajském srovnání.

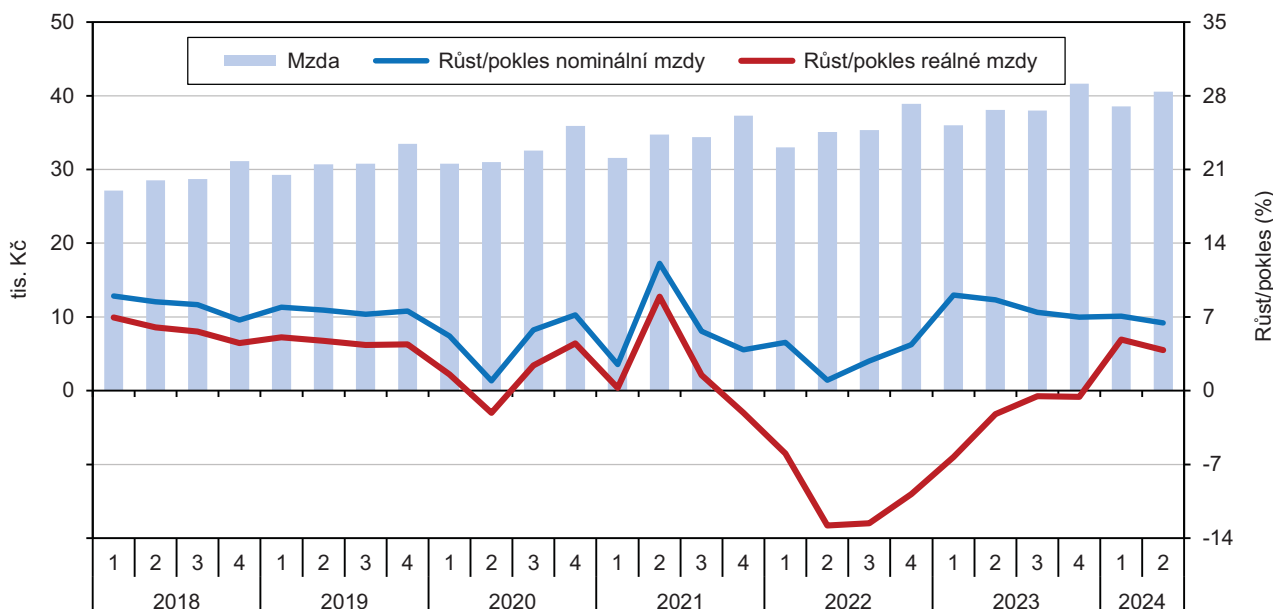
V 1. až 4. čtvrtletí 2023 činila průměrná hrubá měsíční mzda⁷ v kraji 38 422 Kč a byla o 2 833 Kč vyšší oproti předchozímu roku a zároveň o 4 699 Kč zaostávala za průměrem Česka. V mezikrajském srovnání se kraj zařadil průměrnou mzdou v roce 2023 (stejně jako v roce předchozím) na předposlední místo; nižší mzdy byly zaznamenány pouze v kraji Karlovarském. Ve srovnání s rokem 2022 došlo v kraji i celé ČR k nominálnímu zvýšení hrubé mzdy o 8,0 % (šlo o nejvyšší procentní navýšení za posledních pět let).

Mzdový vývoj byl i v roce 2023 zřetelně ovlivňován vývojem inflace.

Mzdový vývoj byl i v roce 2023 ovlivněn vývojem inflace, kdy zvýšená cenová hladina reálně snížila kupní sílu mezd zaměstnanců. Vlivem meziročního nárůstu spotřebitelských cen (míra inflace v roce 2023 v ČR⁸ činila 10,7 %) klesla průměrná mzda v kraji i celorepublikově reálně o 2,5 %. Největší meziroční reálný pokles mezd – o více než 12 % – byl přitom zaznamenán ve 2. a 3. čtvrtletí 2022. Reálně mzdy meziročně klesaly trvale od 4. čtvrtletí 2021 do 4. čtvrtletí 2023; následně tento pokles přešel v prvním pololetí 2024 v reálný růst (viz též následující graf).

Graf 2.16 Průměrná hrubá měsíční mzda¹⁾ a její meziroční změny podle čtvrtletí v Pardubickém kraji

Zdroj: ČSÚ

¹⁾ podle místa pracoviště; za osoby přepočtené na plně zaměstnané; v roce 2023 a 2024 předběžné údaje

Pardubický kraj se vyznačuje nejmenším procentuálním rozdílem mediánu a průměru mezd; podíl mediánu mezd žen oproti mužům je zde druhý nejvyšší v mezikrajském srovnání.

Medián hrubých měsíčních mezd⁹ činil v roce 2023 v kraji 37 328 Kč (4. nejnižší hodnota mezi kraji), u mužů dosahoval 39 650 Kč (3. nejnižší mezi kraji) a u žen 34 998 Kč (hodnota uprostřed žebříčku krajů). V roce 2023 představoval medián mezd žen v kraji 88,3 % mediánu mezd mužů, což byl v mezikrajském srovnání druhý nejvyšší podíl za Karlovarským krajem s 90,2 %. Meziročně se v kraji i celé ČR medián mezd zvýšil o 5,6 %, tedy menší měrou než v roce 2022 (v letech 2017 až 2019 přitom medián mezd rostl v průměru o 8 % ročně). Medián mezd v roce 2023

⁷ Průměrná hrubá měsíční mzda počítaná podle skutečného místa pracoviště zaměstnanců – tzv. pracovištní metodou (nikoli podle sídla podniku); za osoby přepočtené na plně zaměstnané.

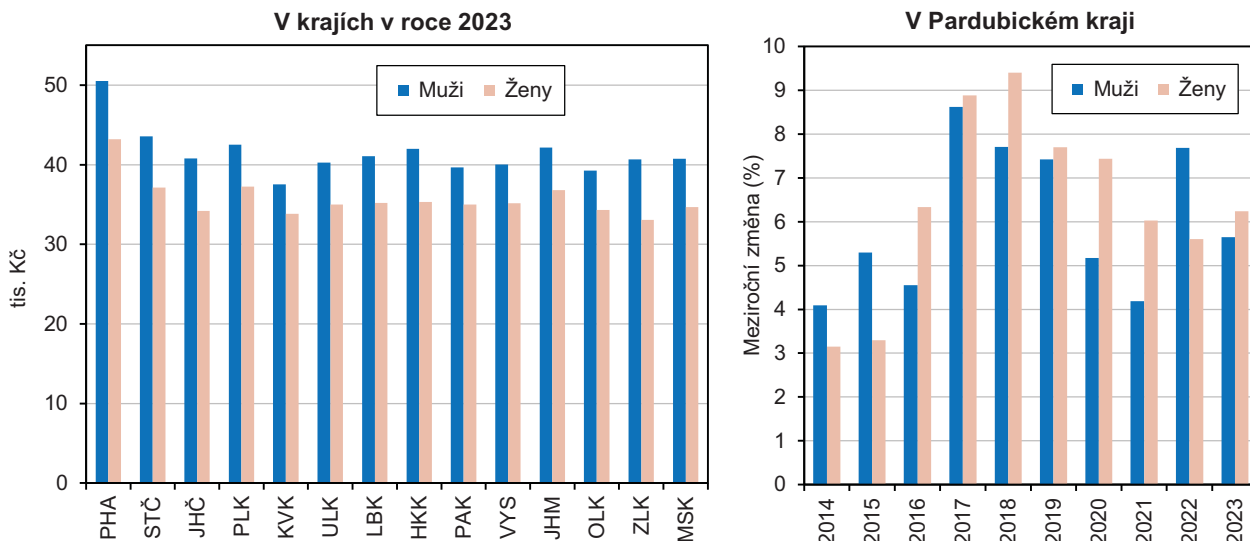
⁸ Souhrnný index nárůstu spotřebitelských cen za jednotlivé kraje není k dispozici.

⁹ Hodnota mzdy, která rozdělí zaměstnance na dvě stejně velké skupiny – se mzdou pod a nad mediánem; na rozdíl od průměrných mezd lépe vypovídá o skutečné mzdové úrovni. Medián mezd je zjišťován strukturálním šetřením.

meziročně rostl ve většině krajů (s výjimkou Libereckého, Zlínského, Jihočeského a Královéhradeckého) rychleji u žen (v Pardubickém kraji vzrostl o 6,2 %) než u mužů (v kraji o 5,6 %). Ve všech krajích leží medián pod úrovní průměrných mezd; největší rozdíl je v Praze (region s nadprůměrným podílem osob s vysokými příjmy). Naopak nejbližší byl medián mezd k průměru v posledních šesti letech v Pardubickém kraji. V roce 2023 zde představoval 91,0 % průměrné mzdy (při 81,1% podílu v Praze), více se odchyloval od průměru u mužů (o 9,1 %) než u žen (o 7,3 %).

Graf 2.17 Medián mezd podle pohlaví v krajích

Zdroj: MPSV, MF

Úplné náklady práce

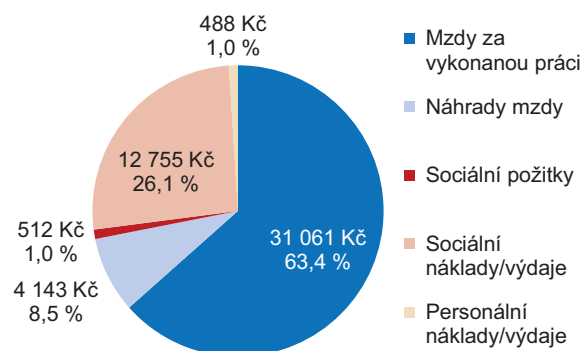
Náklady práce na zaměstnance v kraji rostly meziročně pomaleji než v celé ČR; stejně jako v roce 2021 zůstaly druhé nejnižší v mezikrajském srovnání.

Úplné náklady práce (ÚNP)¹⁰ na jednoho zaměstnance v kraji dle dostupných údajů v roce 2022 činily 48 757 Kč měsíčně (350 Kč na hodinu) a v mezikrajském srovnání byly stejně jako v předchozím roce 2. nejnižší (s maximem v Praze a Středočeském kraji a minimem na Karlovarsku).

Oproti roku 2021 vzrostly měsíční ÚNP v kraji o 4,2 % (v celé ČR o 5,3 %), oproti roku 2018 byly vyšší o 23,9 % (republikově vzrostly o čtvrtinu).

Graf 2.18 Měsíční náklady práce na 1 zaměstnance v Pardubickém kraji v roce 2022

Zdroj: ČSÚ

Pozn.: bez započtení záporné částky (-202 Kč) daní a dotací

¹⁰ Náklady práce je možné definovat jako výdaje zaměstnavatele související se zaměstnáváním pracovníků, tj. cena, za kterou nakupuje pracovní sílu na trhu práce. Kromě přímých nákladů zahrnujících mzdy za vykonanou práci (mzdy a platy) a náhrady mezd (např. za dovolenou, za svátky atd.) tvoří úplné náklady také nepřímé náklady, které nesouvisí přímo se mzdou. Tyto výdaje zaměstnavatelů lze rozdělit na sociální požitky (např. příspěvky na bydlení, stravování, příspěvky do sociálních fondů), sociální náklady (např. platba zákonného pojistného), personální náklady (např. výdaje spojené s náborem zaměstnanců a jejich zaškolením nebo ošatné), ale také daně a dotace související se zaměstnáváním lidí. Pro účely výpočtu se používá průměrný evidenční počet zaměstnanců přepočtený na plně zaměstnané (s plnou pracovní dobou).

Náklady práce v informačních a komunikačních činnostech jsou ve srovnání s odvětvím zaměřeném na ubytování, stravování a pohostinství trojnásobné.

Ve struktuře ÚNP v kraji zjišťujeme ve srovnání s celorepublikovými hodnotami mírně nadprůměrný podíl náhrad mezd a naopak nepatrně menší zastoupení sociálních a personálních nákladů. Podle dostupných republikových údajů z hlediska odvětví se ÚNP v roce 2022 pohybovaly od 96,6 tis. Kč měsíčně v informačních a komunikačních činnostech po 31,8 tis. Kč v ubytování, stravování a pohostinství (průměr za všechna odvětví v Česku přitom činil 55,6 tis. Kč měsíčně na zaměstnance).

Vzdělávání

Počet dětí v mateřských školách i žáků na základních školách meziročně klesl.

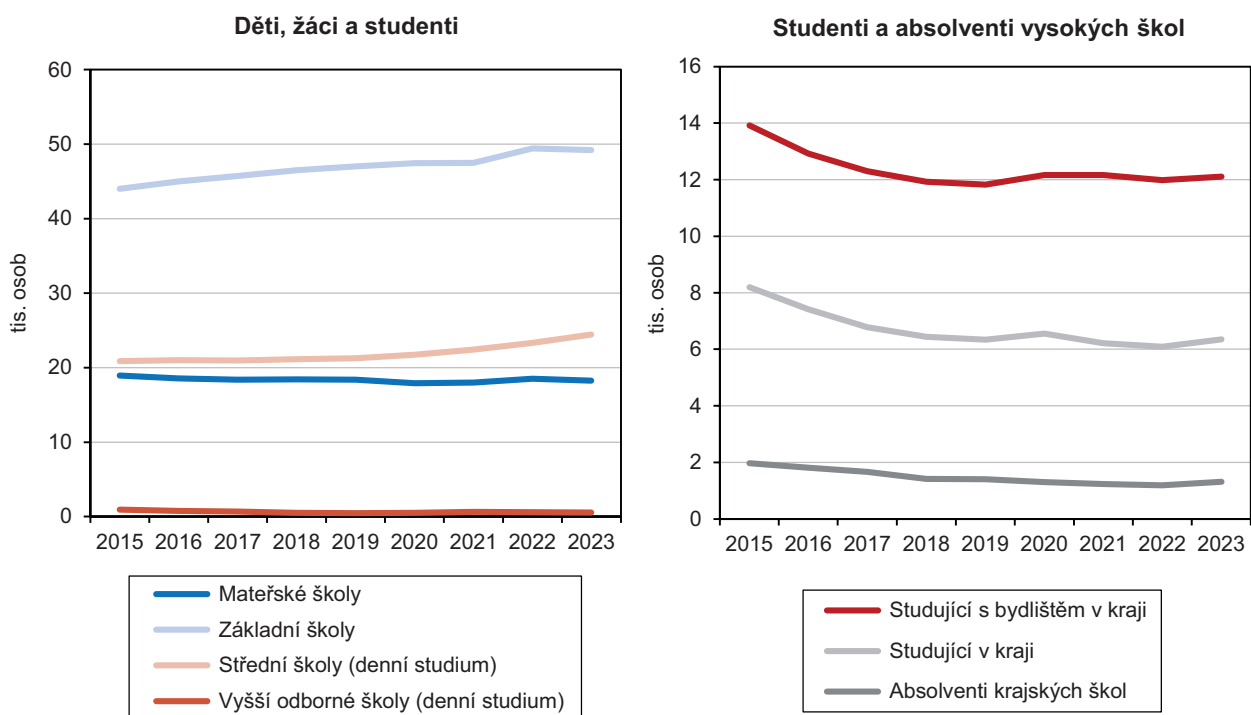
Počet dětí navštěvujících mateřské i základní školy ve školním roce 2023/2024 byl v kraji i celém Česku meziročně nižší; na tomto poklesu se zčásti podílel úbytek počtu dětí ukrajinských uprchlíků. Jestliže ke konci září 2023 bylo v mateřských školách v kraji evidováno celkem 18,3 tis. dětí, v předchozím roce to bylo o 245 dětí více. Procentuálně meziročně klesl počet dětí v mateřských školách v kraji i ČR o 1,3 %, ke snížení přitom došlo ve všech krajích s výjimkou Kraje Vysočina. Meziroční pokles počtu žáků základních škol nastal v Pardubickém kraji i celorepublikově po dvanáctiletém období růstu. K poklesu oproti školnímu roku 2022/2023 došlo ve dvanácti krajích, v Pardubickém kraji o 254 žáků (na 49,2 tis.), tj. o 0,5 % při celorepublikovém poklesu o 0,7 %. Nárůst zaznamenaly pouze kraje Středočeský a Jihomoravský.

Počet žáků středních škol nadále roste, tempo růstu se zvyšuje.

Střední školy v kraji zaznamenávají kontinuální růst počtu žáků v posledních šesti letech (dáno též demografickým vývojem), přičemž relativní přírůstky se neustále zvyšují. Ve školním roce 2023/2024 počet žáků denního studia středních škol v kraji (včetně konzervatoře) meziročně vzrostl o 4,8 % na 24,4 tis., což byl nejvyšší počet žáků za posledních třináct let. K meziročnímu navýšení počtu žáků středních škol došlo ve všech krajích (největší měrou – o více než 6 % – ve Středočeském a Plzeňském kraji).

Graf 2.19 Děti, žáci, studenti a absolventi škol v Pardubickém kraji

Zdroj: MŠMT

Podíl žáků studujících na středních školách odborné obory zakončené maturitou nadále roste.

V rámci středoškolského vzdělávání mají dlouhodobě nejvyšší podíl odborné obory zakončené maturitní zkouškou (50,5 % žáků SŠ v kraji ve školním roce 2023/2024 s tendencí růstu podílu v posledních devíti letech), následují všeobecné obory (gymnaziálního typu) s maturitní zkouškou (24,1 % ve školním roce 2023/2024 s trvale klesajícím trendem v posledních pěti letech) a střední vzdělávání s výučním listem (22,8 % ve školním roce 2023/2024 s převážně klesajícím trendem po roce 2015).

Počet absolventů vysokých škol přešel po letech poklesu v růst.

Maximálních hodnot dosahovaly počty studentů vysokých škol kolem roku 2010, poté následoval pokles, který postupně přešel ve stagnaci, resp. nepatrný nárůst. V akademickém roce 2023/2024 studovalo vysokou školu 12,2 tis. osob s trvalým bydlištěm v Pardubickém kraji (meziročně o 153 osob více). Počet absolventů vysokých škol s bydlištěm v Pardubickém kraji dosáhl maxima v akademickém roce 2012/2013, následoval trvalý pokles do roku 2022/2023, který byl vystřídán meziročním navýšením o 217 osob na 2,7 tis. Počet studujících VŠ v kraji (bez ohledu na místo bydliště) se v roce 2023/2024 meziročně zvýšil o 271 osob na 6,9 tis., počet absolventů po devíti letech poklesu vzrostl o 112 osob na 1,4 tis.

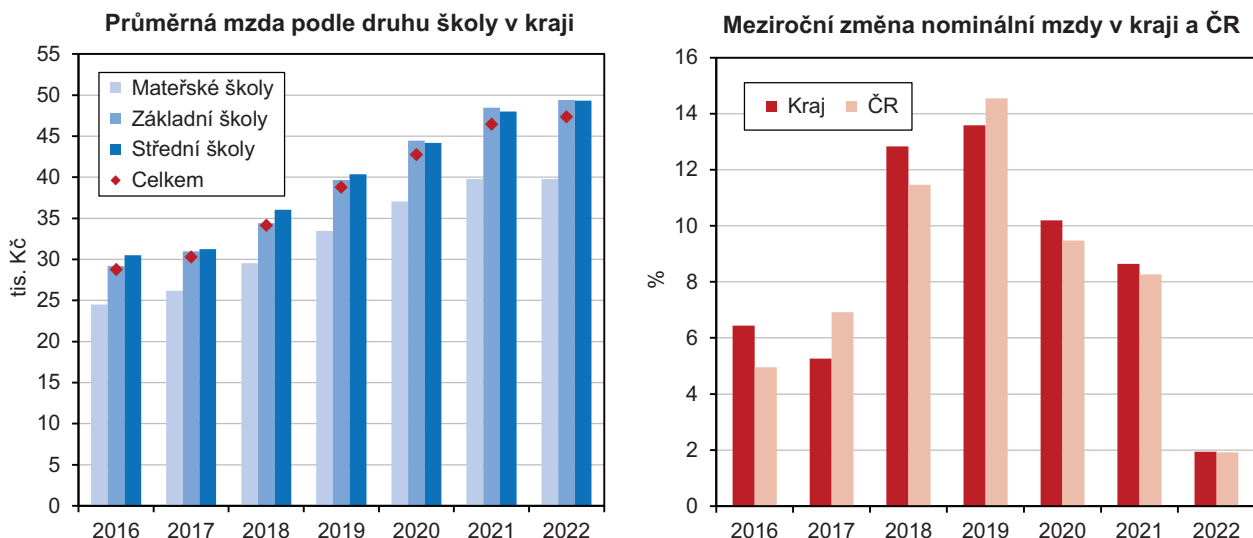
Tempo růstu mezd v regionálním školství se zpomalilo.

Podle speciálního zpracování dat ze strukturální mzdové statistiky zaměstnanců činily v roce 2022 (poslední dostupné údaje) průměrné hrubé měsíční mzdy učitelů v regionálním školství v kraji 47 322 Kč (zahrnuje učitele v mateřských, základních a středních školách včetně konzervatoře, učitele na vyšších odborných školách a učitele na školách pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami). Mezi kraji šlo o třetí nejnižší mzdu za Krajem Vysočina (s 47 190 Kč) a Královéhradeckým krajem (s 47 269 Kč), nejvyšší mzdy pobírali učitelé v Hlavním městě Praze (49 137 Kč) a Středočeském kraji (48 905 Kč). Tempo růstu nominálních mezd se v posledních třech letech zpomalilo; ještě v roce 2019 činilo v kraji meziroční navýšení mezd učitelů 13,6 %, v roce 2022 již nepřesáhlo 2 %.

Průměrné finanční ohodnocení pedagogů v regionálním školství dlouhodobě zaostává za finančním ohodnocením všech zaměstnanců s vysokoškolským (magisterským nebo doktorským) vzděláním. Oproti všem zaměstnancům bez ohledu na vzdělání je však průměrné finanční ohodnocení pedagogů v regionálním školství vyšší. Z pohledu kraje platí druhé tvrzení dlouhodoběji, v celorepublikovém pohledu pouze v posledních letech (od roku 2018).

Graf 2.20 Průměrná hrubá měsíční mzda učitelů v regionálním školství v Pardubickém kraji

Zdroj: ČSÚ (Informační systém o průměrném výděлку; bez ředitelů škol)

Zdraví

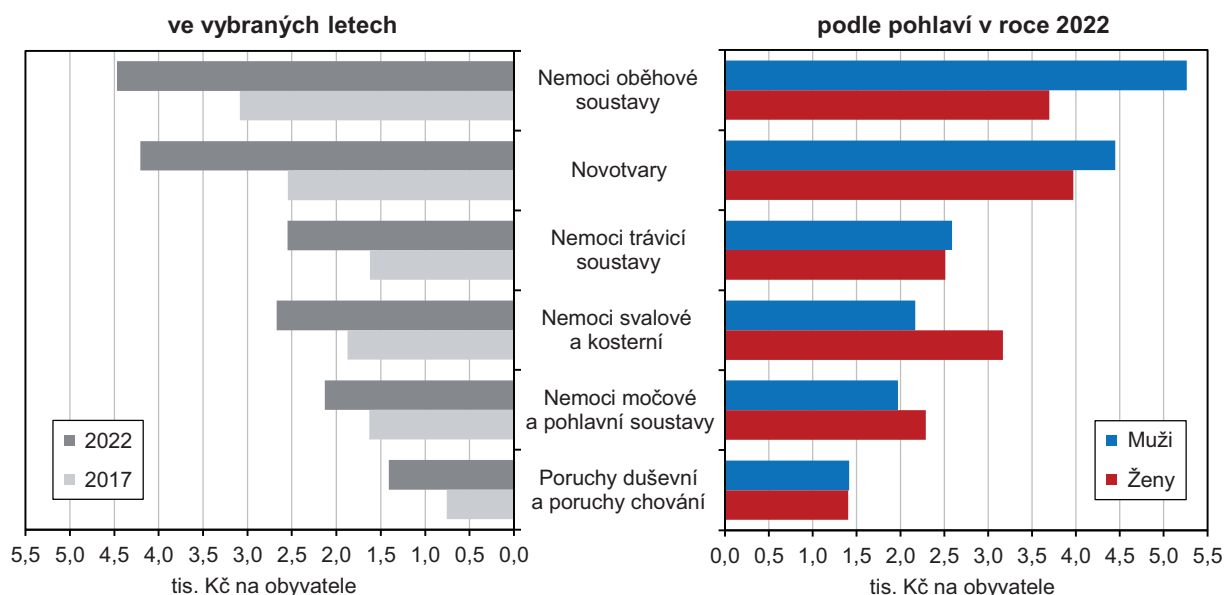
Výdaje zdravotních pojišťoven na zdravotní péči v roce 2022 meziročně vzrostly nejmenší měrou za posledních pět let.

V roce 2022 (poslední dostupné údaje) bylo v Pardubickém kraji zdravotními pojišťovnami vynaloženo na zdravotní péči v průměru 37,8 tis. Kč na obyvatele, tj. o 691 tis. Kč více oproti roku předchozímu. Toto meziroční navýšení o necelá dvě procenta bylo relativně nejnižší za posledních pět let. Největší měrou výdaje rostly v roce 2020 (meziročně téměř o 15 %), resp. v roce 2021 (o 12 %), a to zejména v souvislosti s pandemií covidu-19. Z vybraných diagnóz prezentovaných v níže uvedeném grafu vzrostly průměrné výdaje v průběhu pěti let nejvíce v případě poruch duševních a poruch chování (téměř dvojnásobně) a novotvarů (přibližně o dvě třetiny).

Od roku 2018 se výdaje na obyvatele v kraji řadí na sedmou nejvyšší pozici v mezikrajském srovnání (při nejvyšších hodnotách dosahovaných nejčastěji v Moravskoslezském kraji a nejnižší částce v roce 2022 v Karlovarském kraji). Ve všech krajích byly celkové výdaje v roce 2022 vyšší u žen než u mužů (v kraji i celém Česku shodně o 1,9 tis. Kč na osobu). Zatímco v případě léčby nemocí oběhové soustavy bylo vynaloženo na jednoho muže o 1,6 tis. Kč více než na jednu ženu, v kategorii nemocí svalových a kosterních výdaje na léčbu žen převažovaly nad muži o 1,0 tis. Kč na osobu.

Graf 2.21 Výdaje zdravotních pojišťoven na vybrané diagnózy v Pardubickém kraji

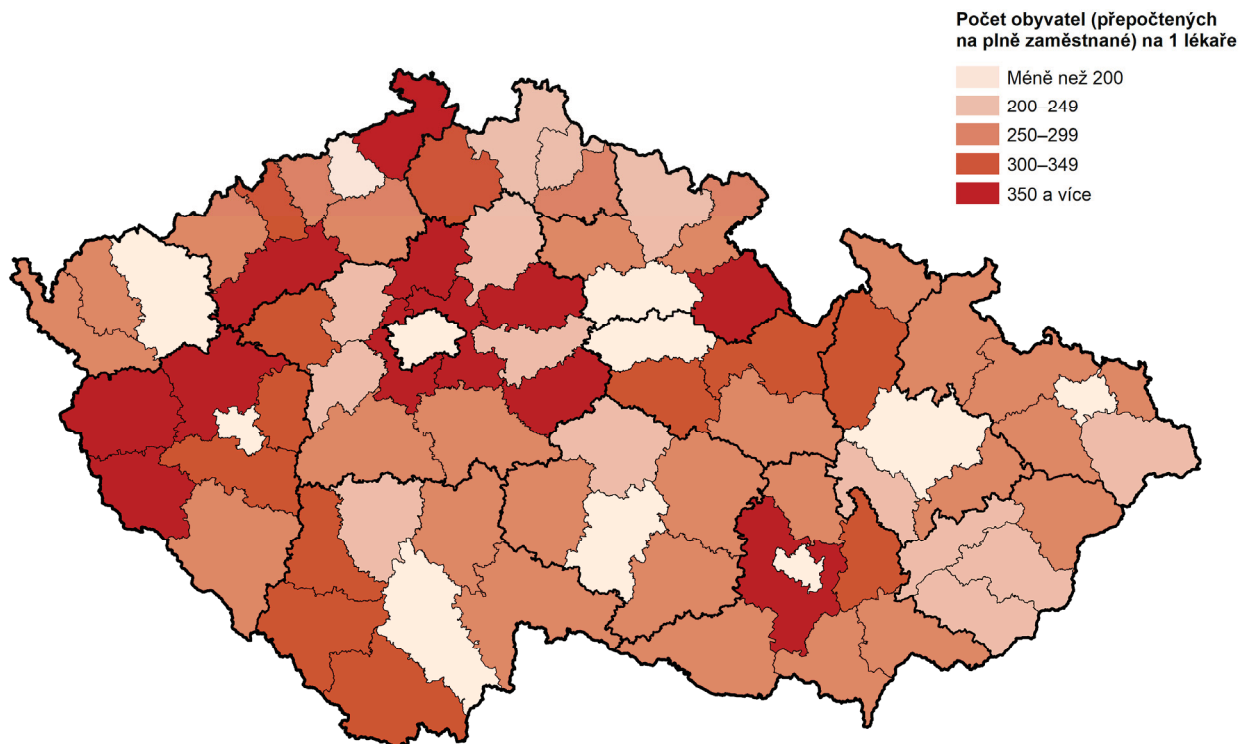
Zdroj: ÚZIS ČR, dopočty ČSÚ

Trend poklesu počtu obyvatel připadajících na jednoho lékaře se zastavil.

V roce 2022 (poslední dostupné údaje) působilo ve zdravotnických zařízeních v Pardubickém kraji 2 165 lékařů (přepočtené počty). Po třech letech růstu byl zaznamenán meziroční pokles jejich počtu (o 42 osob oproti roku 2021). Ve všech krajích došlo v roce 2022 k zastavení dlouhodobého trendu poklesu počtu obyvatel připadajících na jednoho lékaře; v Pardubickém kraji meziročně vzrostl o 10 osob na 243, v celé ČR pak o 6 osob na 207. Dlouhodobě připadá nejvíce obyvatel na jednoho lékaře ve Středočeském kraji (v roce 2022 to bylo 313 osob), nejméně v Praze (121 osob); Pardubickému kraji přitom patřila v roce 2022 (stejně jako v roce předchozím) čtvrtá nejvyšší příčka v mezikrajském žebříčku. V meziokresním srovnání v rámci celé republiky se z okresů Pardubického kraje na 18. nejvyšším místě v roce 2022 nacházelo Orlickoústecko (s 314 osobami na jednoho lékaře), 10. nejnižší pozici naopak zaujímal (se 184 osobami) okres Pardubice. Nadále v kraji i celé ČR pokračoval pokles počtu samostatných ordinací praktických lékařů pro dospělé (v kraji na 210 v roce 2022) i ordinací stomatologů (218).

Počet obyvatel na 1 lékaře v okresech v roce 2022

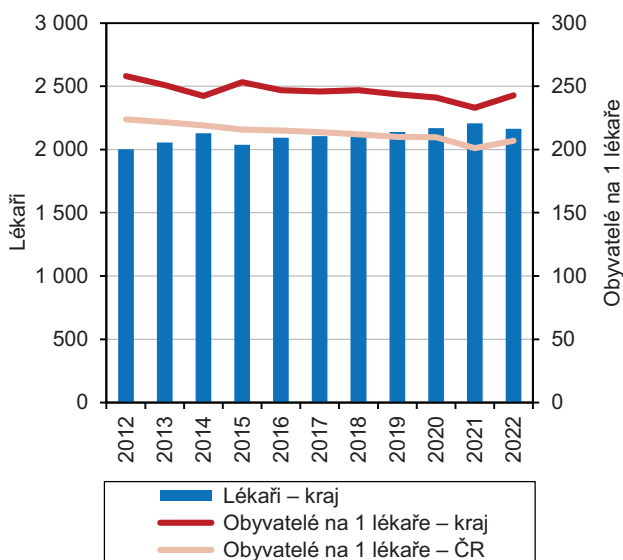
Zdroj: ÚZIS

Průměrná ošetrovací doba v nemocnicích akutní péče meziročně klesla.

V roce 2022 připadalo na 1 000 obyvatel kraje 3,80 lůžek v nemocnicích akutní péče, tedy přibližně stejně jako před pěti lety (3,81 v roce 2018) při mírně vyšší hodnotě v roce 2010 (3,99); v mezikrajském srovnání se v roce 2022 jednalo (stejně jako v předchozích čtyřech letech) o 4. nejnižší místo. Po propadu počtu případů hospitalizací v letech 2020 a 2021 došlo v roce 2022 k meziročnímu navýšení – v Pardubickém kraji na 66,4 tis., což v přepočtu na 1 000 obyvatel (126,3 případů) znamenalo druhou nejnižší hodnotu za Středočeským krajem. Průměrná ošetrovací doba v nemocnicích akutní péče klesla v kraji (5,2 dne v roce 2022) i celorepublikově (5,5 dní) na předcovidovou úroveň.

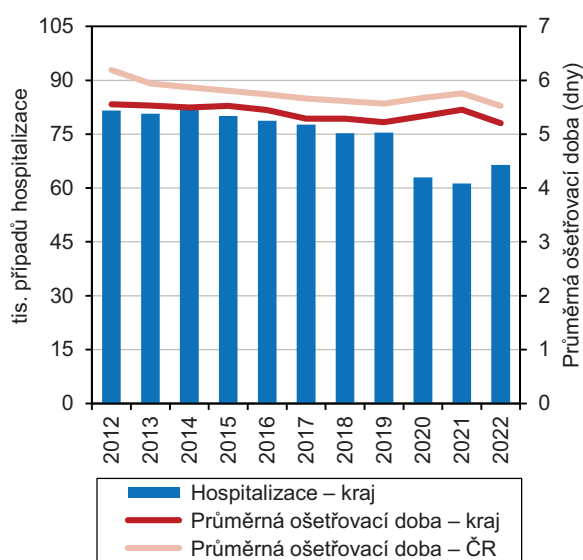
Graf 2.22 Lékaři a obyvatelé na 1 lékaře v Pardubickém kraji a ČR

Zdroj: ÚZIS

Graf 2.23 Hospitalizace a průměrná ošetrovací doba v nemocnicích¹⁾ v Pardubickém kraji a ČR

Zdroj: ÚZIS

¹⁾ nemocnice akutní péče

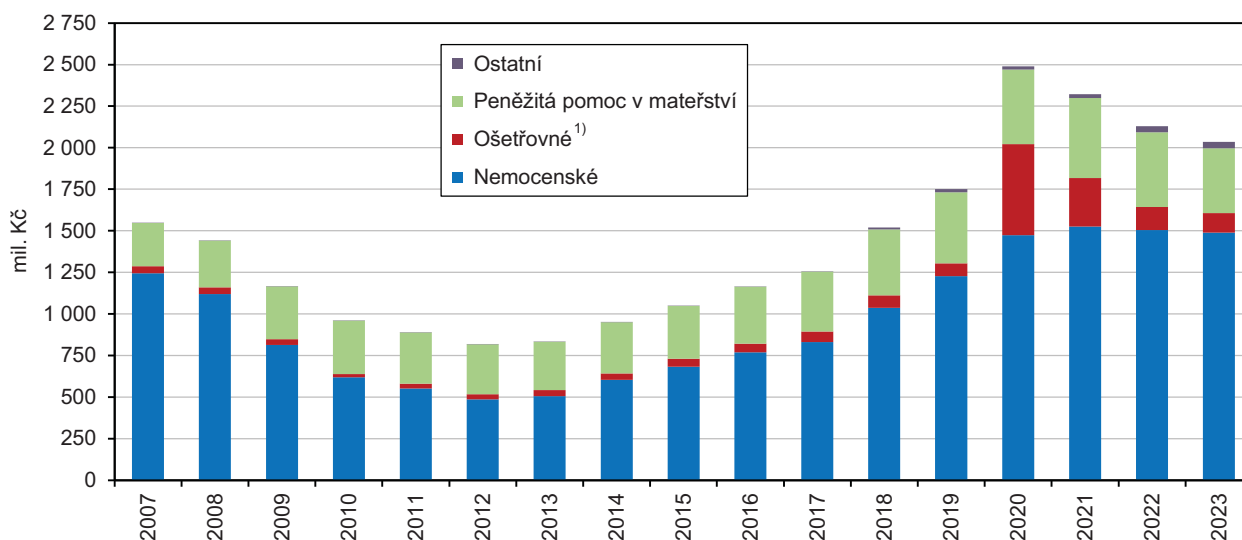

Výdaje na dávky nemocenského pojištění meziročně klesly, nadále výrazně převyšují úroveň z předcovidových let.

V roce 2023 bylo v kraji podle údajů ČSSZ vyplaceno na dávkách nemocenského pojištění 2 035 mil. Kč, což je o 94 mil. Kč méně než v roce předchozím. V absolutním vyjádření největší měrou meziročně klesly výdaje na peněžitou pomoc v mateřství (-60 mil. Kč), následovalo ošetřovné (-19 mil. Kč) a nemocenské (-16 mil. Kč). Procentuálně se jednalo o 4,4% pokles celkového objemu výdajů při 14% snížení částky vyplácené na ošetřovné, 13% snížení objemu prostředků na peněžitou pomoc v mateřství a 1% pokles výdajů na nemocenské. V případě zbývajících dávek nemocenského pojištění (vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství, otcovská poporodní péče a dlouhodobé ošetřovné) byl zaznamenán meziroční růst (v úhrnu o 760 tis. Kč, tj. o 2 %). Výdaje na tyto tři dávky tvoří 1,8 % všech výdajů na dávky nemocenského pojištění v kraji (s tendencí mírného růstu tohoto podílu). Oproti roku 2020, kdy výdaje na dávky nemocenského pojištění (zejména ve vazbě na pandemii covidu-19) dosáhly dlouhodobého maxima, byly v roce 2023 tyto výdaje v kraji o 454 mil. Kč (tj. o 18 %) nižší. Objem výdajů z předcovidového roku 2019 však výdaje v kraji v roce 2023 převyšovaly o 285 mil. Kč (o 16 %).

Graf 2.24 Výdaje na dávky nemocenského pojištění v Pardubickém kraji

Zdroj: ČSSZ

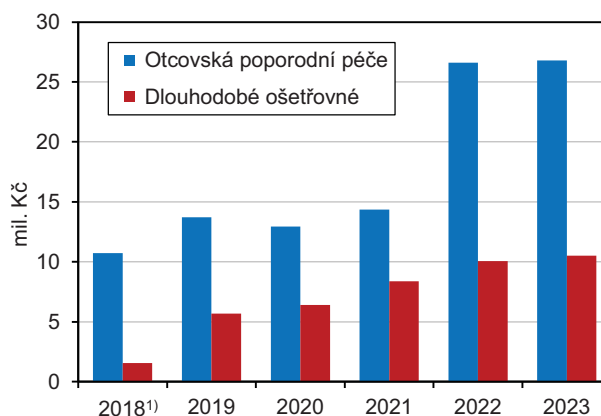
¹⁾ na zvýšené výdaje na ošetřovné v roce 2020 a 2021 mělo vliv uzavření škol a jiných zařízení během pandemie covidu-19 vč. souvisejících legislativních úprav

Výdaje na dávky otcovské poporodní péče i dlouhodobé ošetřovné postupně rostou.

Při samostatném pohledu na dvě nově zavedené dávky nemocenského pojištění v průběhu roku 2018 (viz graf vpravo) je patrný rostoucí zájem nejen o dávku otcovské poporodní péče (výdaje na ni za posledních pět let v kraji vzrostly na téměř 27 mil. Kč v roce 2023), ale i o dlouhodobé ošetřovné (s nárůstem výdajů do roku 2023 na 10,5 mil. Kč).

Graf 2.25 Výdaje na dávky otcovské poporodní péče a dlouhodobé ošetřovné v Pardubickém kraji

Zdroj: ČSSZ

¹⁾ dávky zavedeny v průběhu roku

Státní sociální podpora

Počet vyplacených dávek státní sociální podpory v kraji byl nejvyšší od roku 2016.

V roce 2023 bylo v Pardubickém kraji vyplaceno 508 tis. dávek státní sociální podpory a péče (dávky SSP a PP)¹¹ v celkové výši 2,7 mld. Kč. Oproti roku 2022 počet vyplacených dávek SSP a PP v kraji vzrostl o 76,5 tis. (o 17,7 %), a to především díky příspěvku na bydlení (nárůst o 56 %). V dlouhodobém pohledu byl úhrnný počet dávek SSP a PP v kraji v roce 2023 nejvyšší od roku 2016.

Meziroční nárůst výdajů byl zaznamenán zejména v případě příspěvku na bydlení.

Také na meziročním navýšení výdajů na dávky SSP a PP v kraji v úhrnu o 16,3 % se rozhodující měrou podílel příspěvek na bydlení (2,2násobný růst výdajů); za ním (se 47% nárůstem) následoval příspěvek na dítě. V dlouhodobém srovnání byly celkové výdaje na dávky SSP i PP v roce 2023 v kraji nejvyšší.

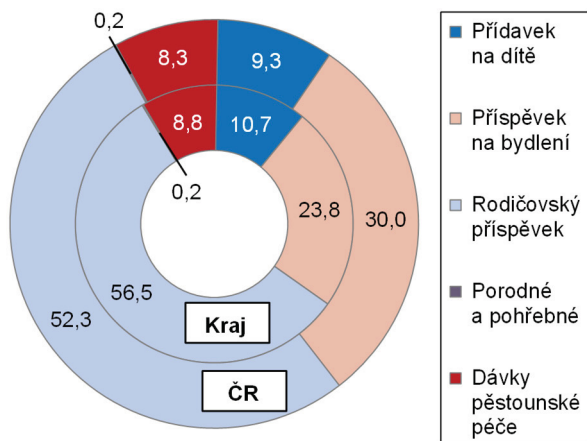
Podíl výdajů na příspěvek na bydlení v kraji je oproti celé ČR podprůměrný.

Nadále v kraji zjišťujeme oproti celorepublikové struktuře nadprůměrné zastoupení výdajů na dávky spojené s dětmi (zejména rodičovský příspěvek a příspěvek na dítě) a výrazně nižší podíl výdajů týkajících se příspěvku na bydlení.

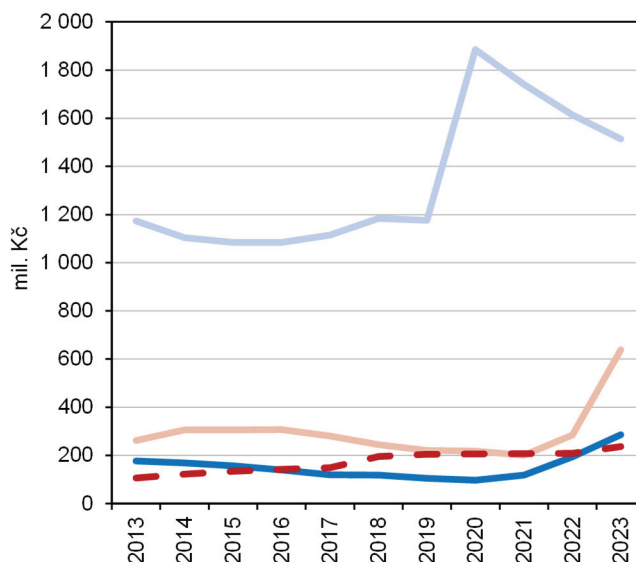
Graf 2.26 Výdaje na dávky státní sociální podpory a péče v Pardubickém kraji a ČR

Zdroj: MPSV

Výdaje v kraji a ČR v roce 2023 v %

Výdaje na vybrané dávky v kraji¹⁾

¹⁾ podle místa trvalého bydliště příjemce

Výdaje na dávky SSP a PP v přepočtu na obyvatele dosáhly maxima.

Výdaje na dávky státní sociální podpory a péče v přepočtu na 1 obyvatele činily v roce 2023 na republikové úrovni 5 477 Kč, v Pardubickém kraji byly o 424 Kč nižší (5 053 Kč). V mezikrajském srovnání měly výdaje na dávky SSP a PP na obyvatele nejvyšší hodnotu v Moravskoslezském kraji (7 015 Kč) a nejnižší v kraji Plzeňském (4 504 Kč); Pardubický kraj se zařadil na 9. místo mezi kraji. Po mírném nárůstu výdajů na dávky SSP a PP na obyvatele mezi lety 2017 a 2018 a následném poklesu v roce 2019 se v roce 2020 výdaje na obyvatele meziročně zvýšily značnou měrou, nadprůměrné zůstaly i v letech 2021 a 2022, přičemž v roce 2023 dosáhly dlouhodobého maxima.

¹¹ Systém státní sociální podpory je legislativně upraven zákonem č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů. Některé dávky státní sociální podpory se poskytují v závislosti na výši příjmu žadatele a společně posuzovaných osob (příspěvek na dítě, příspěvek na bydlení, porodné), u ostatních dávek (rodičovský příspěvek, pohřebné) není nárok výši příjmu limitován. Krajské údaje jsou uváděny bez jednorázového příspěvku na dítě vypláceného v letech 2022 a 2023. Dávky péče jsou od počátku roku 2013 samostatně právně upraveny (přešly pod zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů) a mezi dávky státní sociální podpory se již nezahrnují.

Sociální služby, příspěvek na péči, držitelé průkazů osob se zdravotním postižením

Počet lůžek v domovech pro seniory v kraji nadále klesá ve prospěch domovů se zvláštním režimem.

V roce 2023 bylo v Pardubickém kraji dle údajů MPSV provozováno celkem 180 zařízení sociálních služeb¹², z toho ve 110 zařízeních bylo k dispozici 4 618 lůžek pro zajištění pobytových služeb. Přibližně 42,5 % této lůžkové kapacity (1 964 lůžek v roce 2023, tj. o 34 méně než v roce předchozím) je k dispozici v domovech pro seniory (zařízení poskytují pobytové služby osobám se sníženou soběstačností, zejména z důvodu věku, jejichž situace vyžaduje pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby). Počet lůžek v těchto zařízeních pro seniory poskytujících celoroční pobytové služby v kraji po roce 2016 trvale klesá (oproti stavu před pěti lety se snížil o 6,3 %, v průběhu dekády došlo k poklesu o 9,5 %). Ke konci roku 2023 bylo v kraji evidováno celkem 2,7 tis. neuspokojených žádostí o sociální služby v domovech pro seniory.

Počet lůžek v domovech se zvláštním režimem roste.

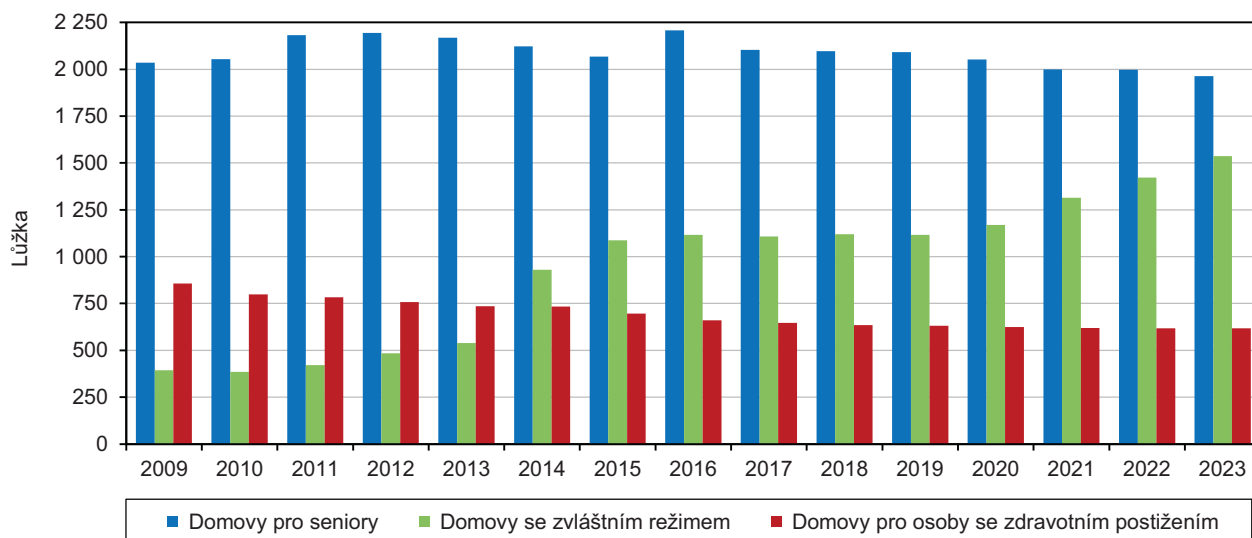
Nadále rostoucí trend počtu lůžek lze naopak sledovat v domovech se zvláštním režimem poskytujících celoroční pobytové služby osobám trpícím duševním onemocněním, závislostí na návykových látkách, Alzheimerovou chorobou či jinou formou demence. V roce 2023 bylo v těchto zařízeních v kraji k dispozici 1 537 lůžek (tj. třetina veškeré lůžkové kapacity sociálních služeb v kraji a zároveň o 115 lůžek více než v roce předchozím). Oproti roku 2018 se počet lůžek v domovech se zvláštním režimem v kraji zvýšil o 37,2 %, ve srovnání se stavem v roce 2013 došlo k téměř trojnásobnému navýšení. Počet neuspokojených žádostí o služby v domovech se zvláštním režimem na konci roku 2023 v kraji činil 782.

Pokles počtu lůžek v domovech pro osoby se zdravotním postižením se zastavil.

V domovech pro osoby se zdravotním postižením v kraji se počet lůžek každoročně snižoval. V těchto zařízeních poskytujících pobytové služby s celoročním provozem osobám se sníženou soběstačností z důvodu zdravotního postižení bylo v roce 2023 v kraji k dispozici 617 lůžek (tj. stejný počet jako v roce předchozím, avšak o 2,7 % méně než před pěti a o 16,1 % méně než před deseti lety).

Graf 2.27 Lůžka ve vybraných pobytových zařízeních sociálních služeb v Pardubickém kraji (stav k 31. 12.)

Zdroj: MPSV

Počet lůžek v azylových domech v kraji se posledních letech nemění.

Zbývajících 500 lůžek z celkového počtu 4 618 v kraji v roce 2023 bylo k dispozici v azylových domech (239 lůžek v posledních šesti letech), chráněném bydlení (160 lůžek v posledních dvou letech), centrech sociálně rehabilitačních služeb, týdenních stacionářích, domech na půl cesty a zařízeních pro krizovou pomoc.

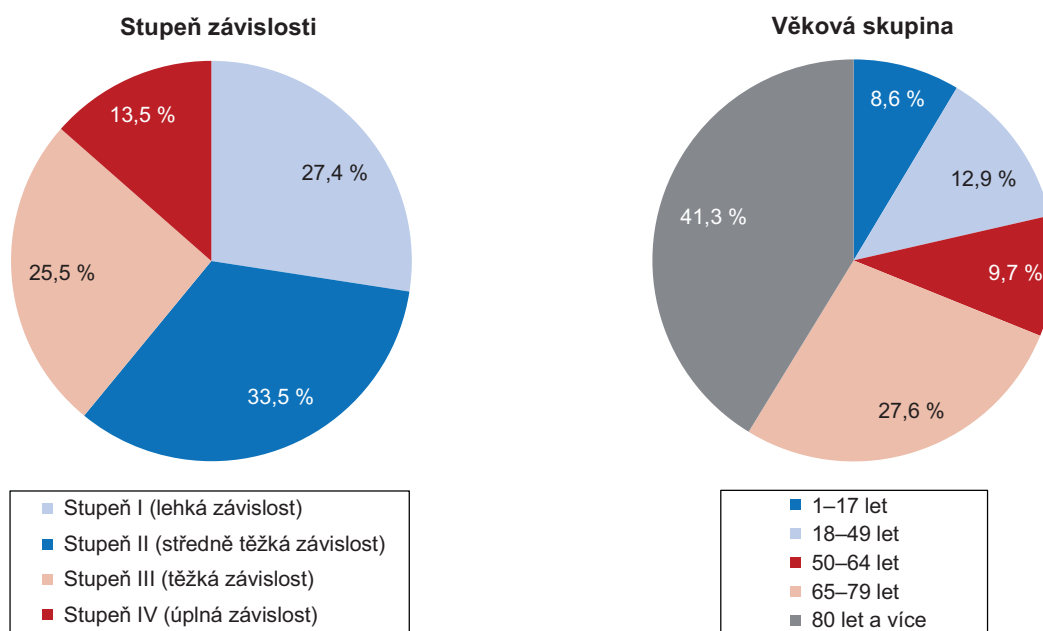
¹² Podmínky poskytování pomoci a podpory fyzickým osobám v nepříznivé sociální situaci upravuje zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Základní druhy a formy sociálních služeb tvoří sociální poradenství, služby sociální péče a služby sociální prevence.

Výdaje na příspěvek na péči v kraji meziročně klesly.

V prosinci 2023 bylo v kraji v průměru 19,0 tis. příjemců příspěvku na péči (osob závislých na pomoci jiné osoby), z toho nejvíce osob spadalo do kategorie druhého stupně (tedy středně těžké) závislosti (6,4 tis., tj. přibližně třetina). Příspěvek na péči pro úplnou závislost (stupeň IV) pak pobíralo v průměru 2,6 tis. osob (tedy necelých 14 % z celkového počtu). Z pohledu na věkové kategorie příjemců příspěvku na péči je zřejmá převaha osob starších 65 let (13,1 tis. osob v kraji v prosinci 2023, z toho 68 % žen). Po přepočtu na krajskou populaci zjišťujeme nejvíce příjemců příspěvku na péči ve Zlínském a Královéhradeckém kraji, na opačné straně stojí Praha se Středočeským krajem (Pardubický kraj se nachází přibližně uprostřed žebříčku krajů). Výdaje na příspěvek na péči v kraji v roce 2023 činily 1 861 mil. Kč, což bylo o 2,5 mil. Kč méně než v roce předchozím (ve všech ostatních krajích výdaje meziročně vzrostly).

Graf 2.28 Příjemci příspěvku na péči podle stupně závislosti a věku v Pardubickém kraji v prosinci 2023

Zdroj: MPSV

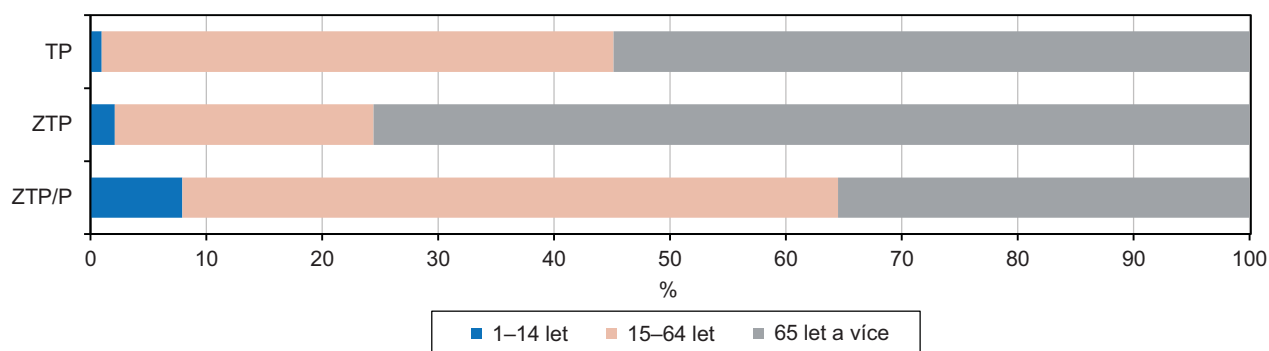

Počet držitelů průkazů osob se zdravotním postižením roste.

V prosinci roku 2023 bylo podle MPSV v Pardubickém kraji 18,4 tis. držitelů průkazů osob se zdravotním postižením, tj. o 1,7 tis. osob více než na konci roku 2018 (hodnoceno na základě zpětně revidovaných dat). Dvěma třetinami se na celkovém počtu držitelů průkazů OZP podíleli těžce postižení (s průkazem ZTP), přibližně čtvrtinu zaujímal zvláště těžce postižení s potřebou průvodce (ZTP/P) a desetinu tvořili středně těžce postižení (TP). Osoby 65leté a starší měly nejvyšší (téměř 76%) zastoupení mezi držiteli průkazů ZTP a nejnižší v kategorii ZTP/P (přibližně 36 %).

Graf 2.29 Držitelé průkazů osob se zdravotním postižením podle věku v Pardubickém kraji v prosinci 2023

Zdroj: MPSV

TP: středně těžké postižení, ZTP: těžké postižení, ZTP/P: zvláště těžké postižení s potřebou průvodce

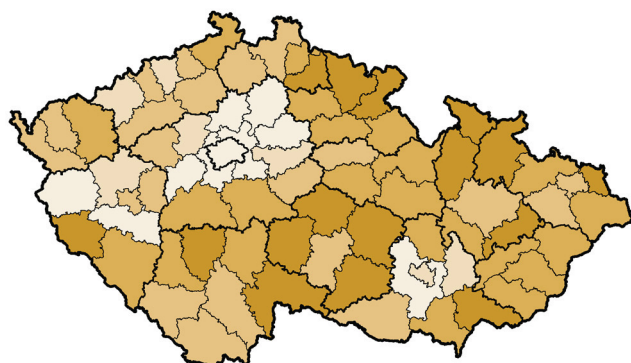
Důchodci, důchody

Více než čtvrtina obyvatel kraje pobírala některý z důchodů.

Podle údajů České správy sociálního zabezpečení pobírala v Pardubickém kraji na konci roku 2023 některý z důchodů více než čtvrtina populace (145,0 tis. osob), z toho 82,9 % (120,2 tis. osob) pobíralo starobní důchod (plný nebo poměrný v souběhu s pozůstalostním důchodem vdoveckým nebo vdovským). Kategorie příjemců invalidních důchodů (sólo a v kombinaci s pozůstalostním důchodem) zahrnovala 15,1 % (21,9 tis.) z příjemců důchodů. Vdovský a vdovecký důchod sólo pobíralo 0,7 % osob (1,0 tis.) a sirotčí důchod pobíralo 1,3 % osob (1,9 tis.).

Příjemci důchodů v okresech v prosinci 2023

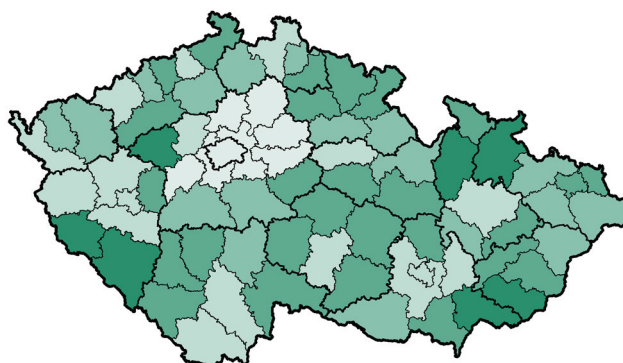
Důchody starobní

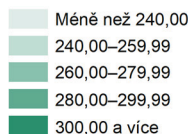
Na 1 000 obyvatel

Důchody celkem

Na 1 000 obyvatel

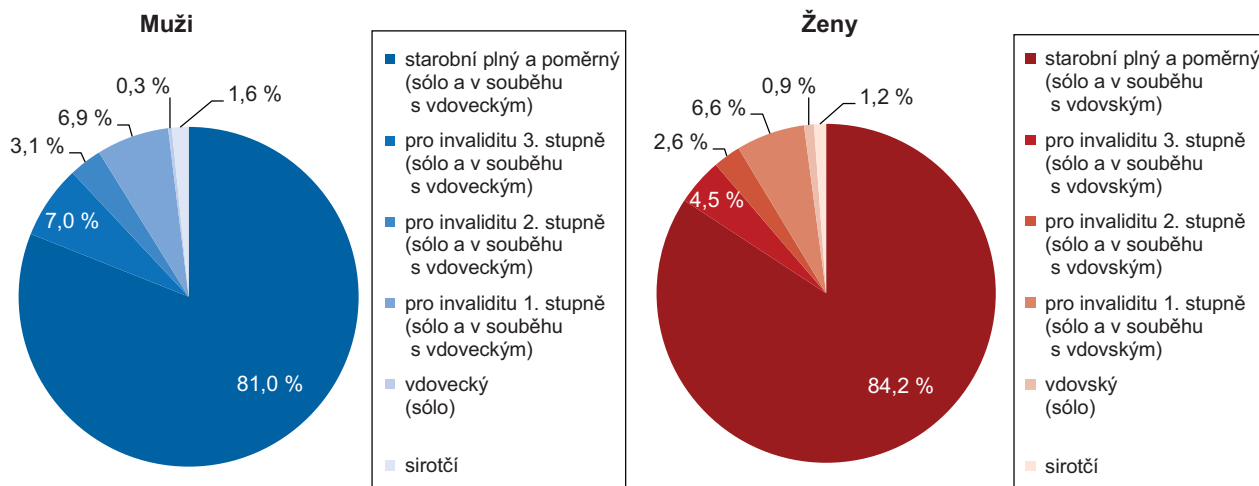
Zdroj: ČSSZ, ČSÚ

Po třech letech poklesu počtu důchodců byl v roce 2023 zaznamenán mírný nárůst.

Celkový počet osob pobírajících důchod v roce 2023 v Pardubickém kraji se meziročně zvýšil o 227 osob (počet mužů vzrostl o 428 na 61,0 tis. osob; počet žen se naproti tomu snížil o 201 na 84,0 tis. osob). Mírný nárůst počtu důchodců v kraji tak přerušil předchozí výrazný tříletý pokles, který byl ovlivněn především situací vyvolanou pandemií koronaviru, a s tím souvisejícím zvýšeným počtem zemřelých ve vyšších věkových kategoriích.

Graf 2.30 Příjemci důchodů podle pohlaví a druhu pobíraného důchodu v Pardubickém kraji v prosinci 2023

Zdroj: ČSSZ

Z deseti osob pobírajících starobní důchod je šest žen.

Mezi všemi příjemci důchodů převažovaly ženy z 57,9 %, muži tvořili 42,1% podíl, ještě výraznější převahu měly ženy mezi příjemci starobních důchodů (58,9 %). Podle druhu pobíraného důchodu převažovala skupina příjemců starobních důchodů výrazněji mezi ženami (z 84,2 %) než mezi muži (81,0 %). Příjemci důchodů invalidních jsou výrazněji zastoupeni u mužů (17,0 %) než u žen (13,7 %).

Počet příjemců invalidního důchodu 3. stupně klesá, počet osob pobírajících invalidní důchod 1. a 2. stupně se zvyšuje.

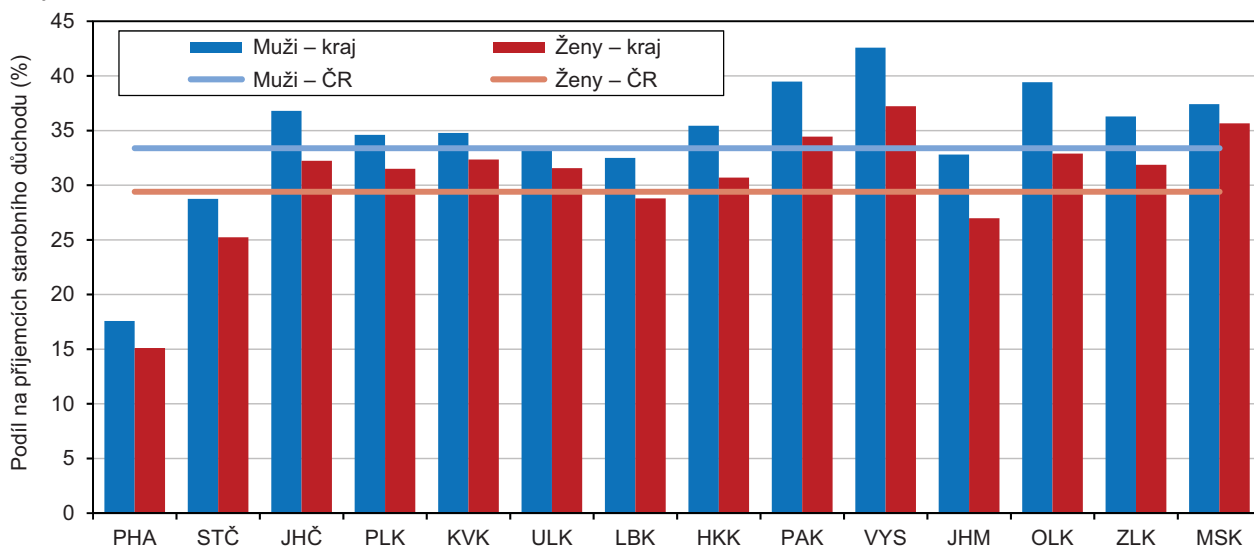
Invalidní důchod pobíralo v roce 2023 v kraji 21,9 tis. osob, z toho v 36,7 % se jednalo o invalidní důchod třetího stupně a jeho průměrná výše byla 17 032 Kč. Invalidní důchod druhého stupně pobíralo 18,9 % příjemců a jeho průměrná výše byla 11 512 Kč. Důchod pro první stupeň invalidity v průměrné výši 9 756 Kč v roce 2023 pobíralo 44,4 % osob z celkového počtu příjemců invalidního důchodu. Od roku 2018 se výrazně snížil (pokles o pětinu) počet osob s invalidním důchodem 3. stupně, vzrostl počet příjemců invalidního důchodu 1. stupně (nárůst o 9 %) a 2. stupně (nárůst o 2,5 %).

Do předčasného starobního důchodu odchází častěji muži než ženy.

Předčasný starobní důchod (samostatně i v souběhu s pozůstalostním důchodem) pobíralo v prosinci 2023 v Pardubickém kraji 43,8 tis. osob, tj. o 6,9 % více než v přechodím roce (+7,7 % v ČR). Vyšší podíl důchodců v předčasném důchodu ze všech starobních důchodců je dlouhodobě patrný u mužů, u kterých na konci roku 2023 v kraji činil 39,5 %. Ženy v předčasném důchodu v kraji tvořily 34,4 % příjemkyň starobních důchodů. V absolutních číslech ženy v předčasném starobním důchodu v prosinci 2023 přecísly muže téměř o 5 tisíc osob.

Graf 2.31 Příjemci předčasného starobního důchodu podle pohlaví v krajích v prosinci 2023

Zdroj: ČSSZ

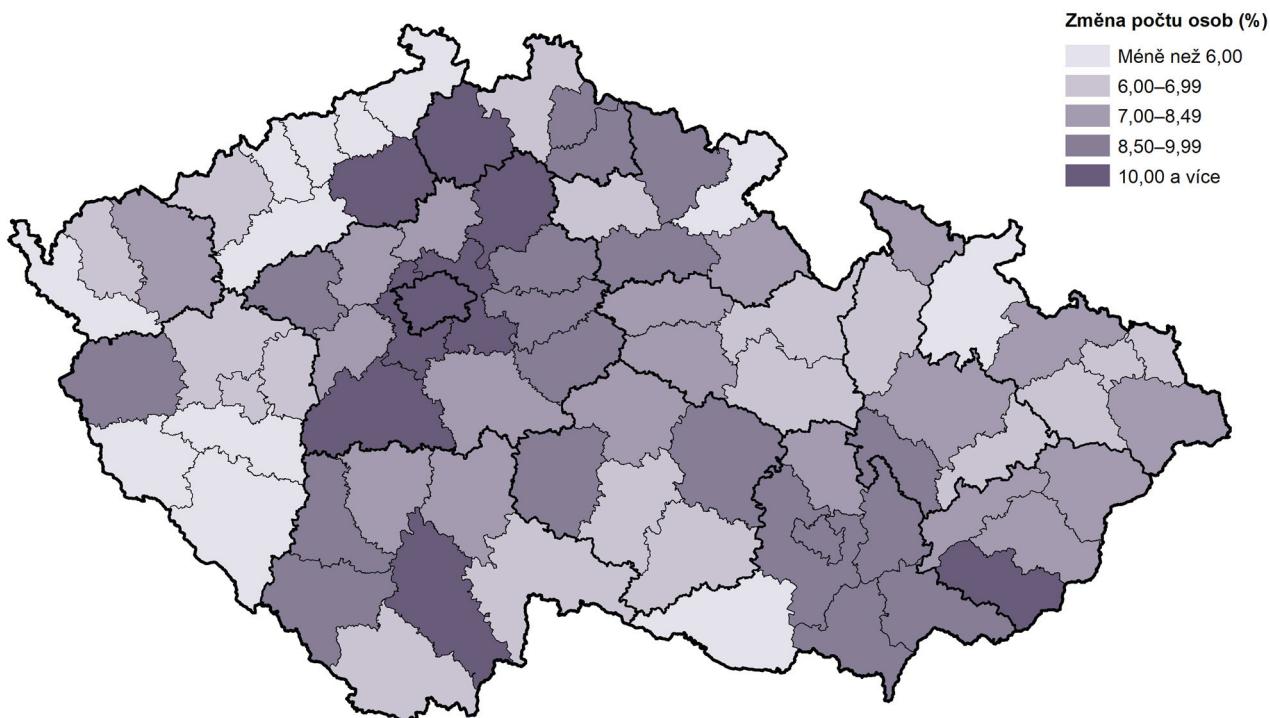

Rok 2023 znamenal zvýšený počet odchodů osob do předčasného starobního důchodu.

Mimořádné valorizace důchodů v roce 2022 vytvořily výhodné podmínky pro odchod do předčasného starobního důchodu a ovlivnily rozhodnutí řady obyvatel v předdůchodovém věku. Zatímco v letech 2018 až 2022 se meziroční nárůst počtu osob v předčasném starobním důchodu v ČR pohyboval kolem 2 %, v roce 2023 činil 7,7 %. Dále v textu umístěný kartogram naznačuje zvýšený zájem o odchod do předčasného starobního důchodu především u obyvatel hl. Prahy (+10,0 %), nejmenší přírůstek byl zaznamenán v Ústeckém kraji (5,7 %). Z okresů ČR se nad hranici 10% meziročního zvýšení počtu důchodců v předčasném starobním důchodu v roce 2023 umístilo 9 okresů s maximem v okrese Praha-západ (11,7 %). Naopak 3 okresy nepřekračují hranici 5 % meziročního nárůstu, a to okresy Děčín (4,3 %), Domažlice (4,5 %) a Most (4,8 %). Okresy Pardubického kraje se umístily pod republikovým průměrem, kromě okresu Pardubice (7,8 %).

Změna počtu příjemců předčasných starobních důchodů v okresech mezi prosincem roku 2022 a 2023

Pozn.: včetně souběhu s vdovským nebo vdoveckým důchodem

Zdroj: ČSSZ, vlastní dopočet

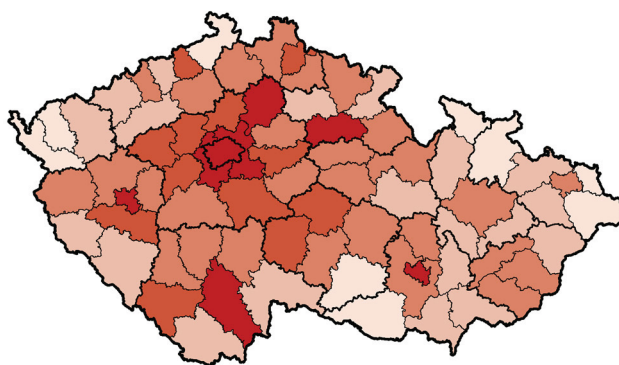
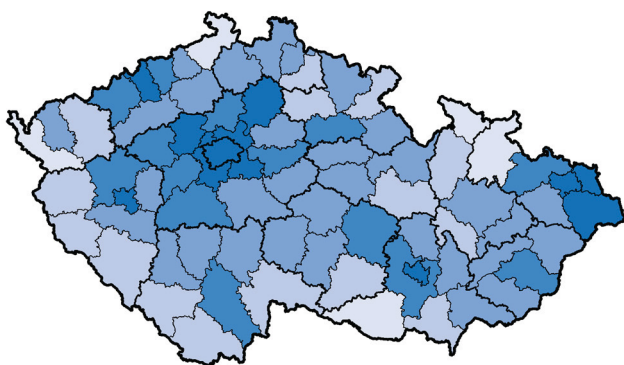
Průměrný starobní důchod sólo v kraji je dlouhodobě pod republikovým průměrem.

Průměrný starobní důchod plný vyplácený sólo (bez souběhu s pozůstalostním důchodem a bez poměrného starobního důchodu) v prosinci roku 2023 v Pardubickém kraji činil 20 026 Kč, byl proti průměru ČR nižší o 284 Kč a ve srovnání s ostatními kraji byl 4. nejnižší. Nejvyšší starobní důchody byly na konci roku 2023 vypláceny v Hl. m. Praze (21 519 Kč). Nejnižší starobní důchody pobírali příjemci žijící v Karlovarském kraji (19 557 Kč).

Průměrný měsíční starobní důchod plný (sólo) podle pohlaví v okresech v prosinci 2023

Muži

Ženy

Kč

- Méně než 20 500
- 20 501–21 000
- 21 001–21 500
- 21 501–22 000
- 22 001 a více

Kč

- Méně než 18 500
- 18 501–18 800
- 18 801–19 100
- 19 101–19 400
- 19 401 a více

Zdroj: ČSSZ, ČSÚ

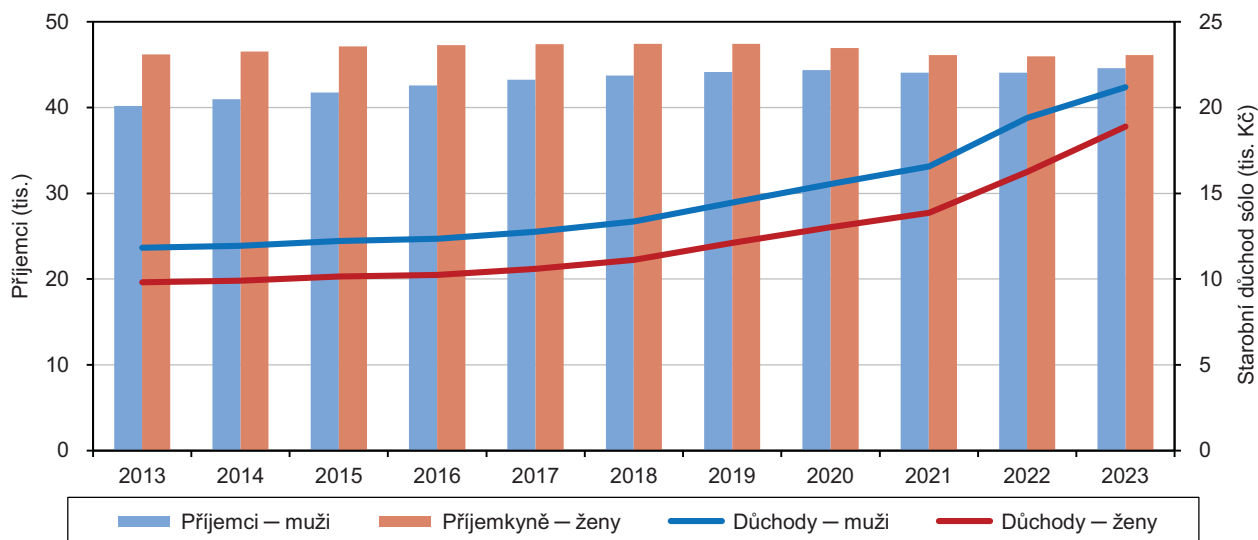
Průměrný starobní důchod mužů v kraji byl třetí nejnižší v mezikrajském srovnání.

Muži v Pardubickém kraji pobírali na konci roku 2023 plný starobní důchod bez souběhu ve výši 21 192 Kč a v rámci krajů České republiky se umístili na třetí nejnižší pozici. Mezi 77 okresy ČR včetně Prahy se s nejvyšší hodnotou vypláceného starobního důchodu

mužů umístil jako první v pořadí okres Karviná (23 456 Kč) následovaný Prahou a okresem Praha-západ (22 850 Kč, resp. 22 705 Kč). V rámci Pardubického kraje se nejvýše, na 27. příčce, umístil okres Pardubice (21 486 Kč), nejnižší 19. pozici obsadil okres Svitavy (20 872 Kč). Nejnižší penze v rámci ČR pobírali starobní důchodci z okresů Znojmo, Jeseník a Cheb (19 899 Kč, 20 159 Kč, 20 246 Kč).

Graf 2.32 Příjemci starobního důchodu sólo (plného) a průměrná výše důchodu podle pohlaví v Pardubickém kraji (stav v prosinci)

Zdroj: ČSSZ

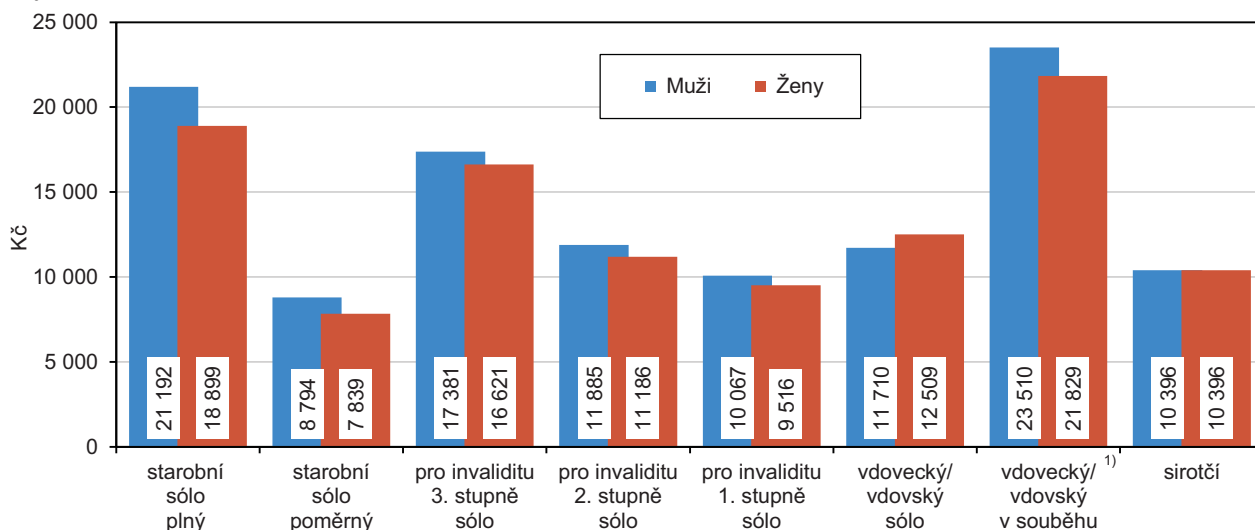

Starobní důchod žen byl o více než 2 tis. Kč nižší oproti starobnímu důchodu mužů.

Starobní důchodkyně v kraji pobíraly v průměru o 2 293 Kč nižší penze než muži a jejich plný důchod bez souběhu s pozůstalostním důchodem tedy v roce 2023 činil 18 899 Kč. V mezikrajském srovnání se ženy z Pardubického kraje vyšší starobního důchodu zařadily na sedmou nejnižší pozici ve srovnání krajů. Mezi všemi okresy ČR seřazenými dle výše starobních důchodů žen bez souběhu s pozůstalostním důchodem se na konci roku 2023 nejvýše zařadila Praha a okresy Praha-západ a Mladá Boleslav (20 413 Kč, 19 946 Kč, 19 770 Kč); na 27. příčce se umístil okres Pardubice (19 023 Kč). Na opačném konci srovnání se umístily okresy Karviná, Znojmo a Jeseník (17 856 Kč, 17 968 Kč, 18 048 Kč); mezi okresy Pardubického kraje byl na nejnižší 26. pozici zařazen okres Svitavy (18 755 Kč).

Graf 2.33 Průměrná výše důchodů podle jejich druhu a pohlaví příjemce v Pardubickém kraji v prosinci 2023

Zdroj: ČSSZ

¹⁾ důchod vdovecký nebo vdovský v souběhu s přímým důchodem (tj. starobním nebo invalidním)

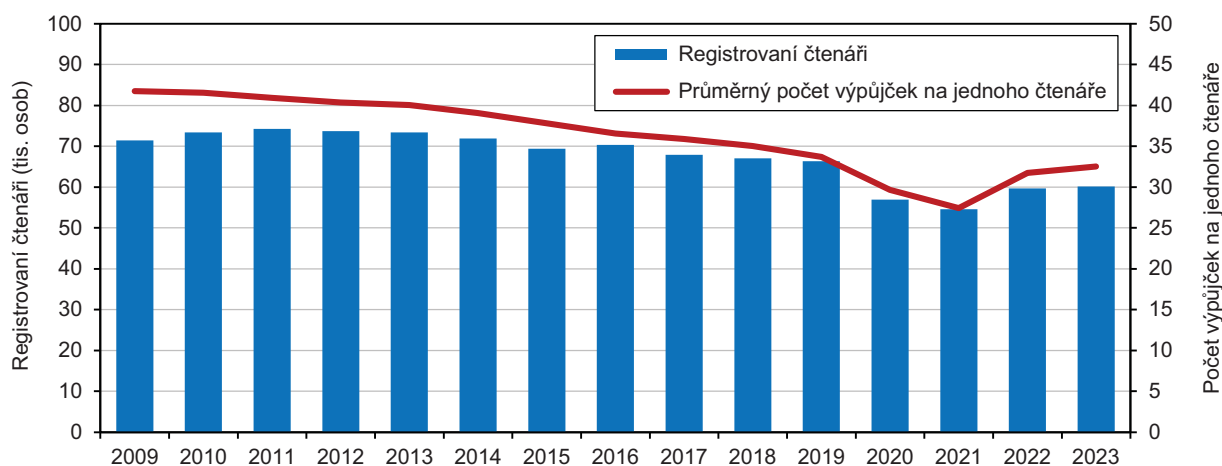
Kultura

Na území kraje bylo ke konci roku 2023 v provozu 391 veřejných knihoven a 27 poboček těchto knihoven a v jejich vlastnictví se nacházelo 2,8 mil. knihovnických jednotek.

Ke konci roku 2023 bylo v Pardubickém kraji v provozu 391 veřejných knihoven a 27 poboček knihoven (lokálně vyčleněných částí knihoven (včetně pojízdných zařízení), které jsou jejich organizačními částmi a pracují pod jejich přímým vedením). Do vlastnictví těchto knihoven (vč. poboček) patřilo ke konci roku 2023 celkem 2 825 217 knihovnických jednotek, přičemž na jednu knihovnu v kraji (vč. poboček) připadalo v průměru šest tisíc osm set knihovnických jednotek (6 759). Pro návštěvníky měly knihovny v kraji (vč. poboček) připraveno 2 109 studijních míst a 535 počítačů s připojením k internetu. Na jednu knihovnu v kraji tak připadalo pět studijních míst (5,0) a jeden počítač s připojením k internetu (1,3).

Graf 2.34 Registrovaní čtenáři a průměrný počet výpůjček na jednoho čtenáře ve veřejných knihovnách a jejich pobočkách v Pardubickém kraji

Zdroj: NIPOS

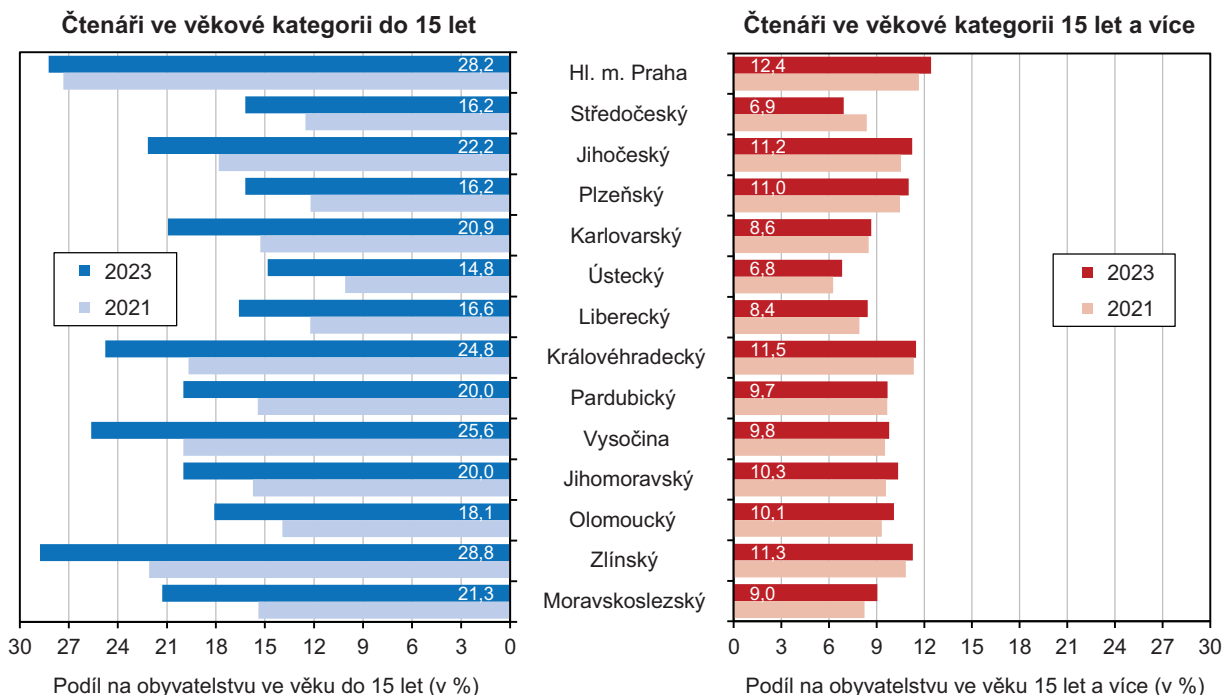

V mezikrajském srovnání se knihovny Pardubického kraje prezentovaly nejnižším počtem studijních míst na jednu knihovnu.

V mezikrajské komparaci veřejných knihoven (vč. poboček) patřily knihovny v kraji mezi nejmenší, v roce 2023 se prezentovaly nejnižším počtem studijních míst na jednu knihovnu, třetím nejnižším počtem knihovnických jednotek na knihovnu a pátým nejnižším počtem počítačů (s připojením k internetu) na knihovnu.

Graf 2.35 Registrovaní čtenáři ve veřejných knihovnách a jejich pobočkách podle věkových kategorií v krajích

Zdroj: NIPOS

Přibližně jedenáct procent obyvatel kraje patřilo v roce 2023 mezi registrované čtenáře veřejných knihoven v kraji.

Ve veřejných knihovnách v kraji bylo v roce 2023 registrováno 60 112 čtenářů, z toho 16 914 osob spadalo mezi čtenáře do 15 let. Mezi registrované čtenáře veřejných knihoven v kraji tak patřilo 11,3 % obyvatel kraje (celostátně 11,5 %). Na jednu knihovnu v kraji (vč. poboček) připadalo průměrně 144 registrovaných čtenářů, což znamenalo čtvrtou nejnižší hodnotu mezi kraji a zároveň hodnotu pod celostátním průměrem (208).

Průměrný počet vypůjčených knih na jednoho registrovaného čtenáře v kraji v roce 2023 (32,5) byl pátý nejnižší mezi všemi 14 kraji.

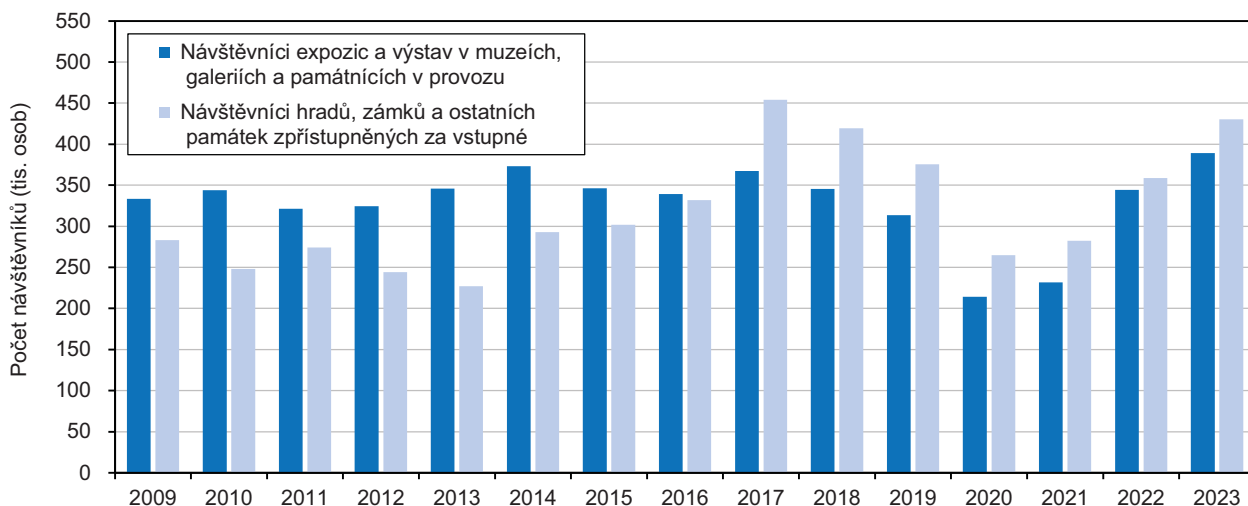
Veřejné knihovny v kraji zaznamenaly v roce 2023 celkem 1 955 576 výpůjček, což znamená, že na jednoho registrovaného čtenáře v těchto knihovnách připadalo v roce 2023 průměrně 32,5 vypůjčených knih. Zatímco nejvíce výpůjček na jednoho čtenáře evidovaly knihovny ve Zlínském kraji (42,0), nejnižší počet výpůjček na čtenáře měly knihovny v Praze (26,2). Na knihovny v Pardubickém kraji připadal pátý nejnižší počet.

Z dlouhodobého pohledu se snižuje počet registrovaných čtenářů veřejných knihoven v kraji a také počet výpůjček z knižního fondu těchto knihoven.

Z dlouhodobého pohledu se počet registrovaných čtenářů veřejných knihoven i počet výpůjček realizovaných čtenáři těchto knihoven snižuje. Po utlumení pandemie covidu-19 sice registrujeme nárůst počtu čtenářů i výpůjček (krajský nárůst mezi lety 2021 a 2023 činil 10,2 %, respektive 30,8 %), oproti stavu z roku 2013 ovšem počet čtenářů i výpůjček poklesl (v kraji o 18,1 %, respektive o 33,4 %).

Graf 2.36 Návštěvníci muzeí, galerií a památkových objektů v Pardubickém kraji

Zdroj: NIPOS

Počet expozic, které jsou dlouhodobější formou veřejné prezentace, se v Pardubickém kraji z dlouhodobého pohledu zvyšuje.

V Pardubickém kraji bylo ke konci roku 2023 v provozu 30 muzeí a památníků, 3 galerie a 14 poboček muzeí a galerií. Tyto instituce vlastnily přes milion sbírkových předmětů a v průběhu roku 2023 nabídky 231 výstav a 207 expozic. Zatímco počet nabízených expozic se v kraji z dlouhodobého pohledu zvyšuje (v roce 2023 bylo v kraji dosaženo dosavadního maxima), počet uspořádaných výstav byl v roce 2023 pouze na úrovni před propuknutím pandemie covidu-19. Expozice a výstavy v muzeích, galeriích a památnících v provozu na území Pardubického kraje zhlédlo v roce 2023 celkem 389 tisíc osob, což z dlouhodobého pohledu znamenalo nejvyšší návštěvnost.

Památkové objekty zpřístupněné za vstupné navštívilo na území kraje v průběhu roku 2023 celkem 430 tisíc platících návštěvníků, přičemž nejnavštěvovanější památkou se stal zámek v Kladrubech nad Labem.

Na území Pardubického kraje se v roce 2023 nacházelo 14 památkových objektů zpřístupněných za vstupné, přičemž mezi tyto objekty patřilo několik hradů a zámků, ale také zřícenina hradu, tvrz, klášter nebo věž. V průběhu roku 2023 navštívilo památkové objekty v kraji zpřístupněné za vstupné celkem 430 tisíc platících návštěvníků, což bylo o 20,0 % více než v předchozím roce, respektive o 14,6 % více než v roce 2019 (tj. před propuknutím pandemie covidu-19). Nejnavštěvovanější památkou v kraji zpřístupněnou za vstupné se stal stejně jako v předchozím roce zámek v Kladrubech nad Labem, jenž je součástí Národního hřebčína. Ten v průběhu roku 2023 navštívilo 84 647 platících návštěvníků, což bylo o 2,7 % více než v případě druhé nejnavštěvovanější památky v kraji za rok 2023 (Klášter Hora Matky Boží s 82 453 platícími návštěvníky).

Kriminalita, dopravní nehody, požáry

Počet registrovaných trestných činů v kraji byl v roce 2023 třetí nejnížší za dobu jeho existence.

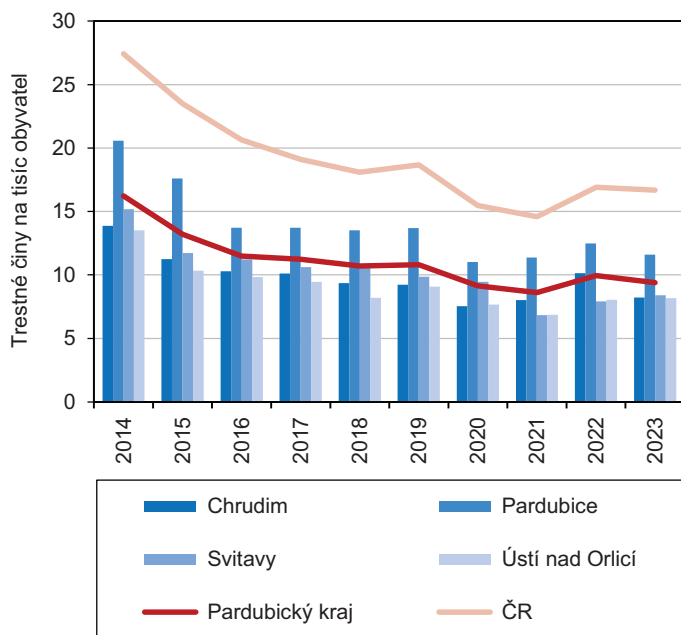
Podle údajů Policejního prezidia ČR bylo v Pardubickém kraji v roce 2023 registrováno 4 985 trestných činů, což znamenalo třetí nejnížší počet za dobu existence kraje. Zatímco ve srovnání s předchozím rokem se trestná činnost v kraji i celé ČR snížila (o 4,7 %, respektive o 0,3 %), v komparaci se situací, která panovala v letech 2020 a 2021 v souvislosti s onemocněním covid-19, došlo k nárůstu trestné činnosti (v kraji o 4,3 %, respektive o 12,8 %, celostátně o 9,6 %, respektive o 18,4 %). Z dlouhodobého pohledu se však počet registrovaných trestných činů snižuje, oproti roku 2019 poklesla trestná činnost v kraji o 11,6 % (celorepublikově o 8,9 %), ve srovnání s rokem 2013 pak o 45,2 % (celostátně o 44,2 %).

V mezikrajské komparaci se kraj prezentuje nízkou kriminalitou. V roce 2023 na něj připadalo nejméně registrovaných trestných činů mezi kraji a zároveň měl nejnížší počet registrovaných trestných činů na tisíc obyvatel.

Celostátně bylo v roce 2023 registrováno 181 417 trestných činů, přičemž mezi kraji připadalo nejvíce registrovaných trestných činů na Hlavní město Prahu (41 070) a naopak nejméně na Pardubický kraj (4 985). Při přepočtu trestné činnosti na tisíc obyvatel středního stavu zůstala situace stejná, nejvyšší hodnota v mezikrajském žebříčku patřila Praze (29,9) a nejnížší Pardubickému kraji (9,4). V meziokresním srovnání vynikaly hned 3 okresy kraje, nejnížší hodnota mezi všemi 77 okresy (vč. Prahy) náležela Orlickoústecku (8,18), třetí nejnížší Chrudimsku (8,22) a pátá nejnížší Svitavsku (8,41). Pardubicku, které má mezi okresy kraje dlouhodobě nejvíce registrovaných trestných činů na tisíc obyvatel, patřila dvacátá třetí nejnížší hodnota (11,61).

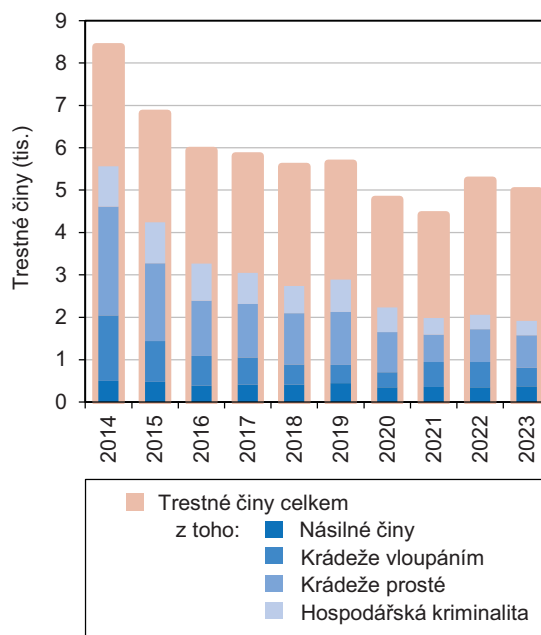
Graf 2.37 Registrované trestné činy na 1 000 obyvatel středního stavu v ČR, Pardubickém kraji a jeho okresech

Zdroj: Policejní prezidium ČR

Graf 2.38 Registrované trestné činy podle klasifikace v Pardubickém kraji

Zdroj: Policejní prezidium ČR

Násilná kriminalita tvořila 7,5 % z celkového počtu registrovaných trestných činů v kraji.

Z hlediska klasifikace byly v roce 2023 mezi registrovanými trestnými činy v kraji nejčastěji zastoupeny majetkové činy (46,3 %). Násilná kriminalita měla mezi registrovanými trestnými činy v kraji 7,5% zastoupení, hospodářská kriminalita 6,8% zastoupení a mravnostní kriminalita 2,5% zastoupení. Mezi majetkovou kriminalitu patřilo v kraji celkem 2 309 trestných činů, z toho 19,0 % spadalo mezi krádeže vloupáním, 32,9 % mezi krádeže prosté a zbývajících 48,2 % tvořily ostatní majetkové činy.

Necelou polovinu z celkového počtu objasněných trestných činů v kraji spáchaly opakovaně trestané osoby.

V roce 2023 bylo v Pardubickém kraji objasněno celkem 3 452 trestných činů, z toho 494 patřilo mezi dodatečně objasněné trestné činy (tj. činy registrované v předchozích letech). Téměř polovinu z celkového počtu 3 452 objasněných trestných činů v kraji spáchaly opakovaně trestané osoby (48,9 %), necelou pětinu osoby pod vlivem alkoholu (17,5 %) a přibližně desetinu cizinci (11,8 %).

Počet dopravních nehod mírně poklesl.

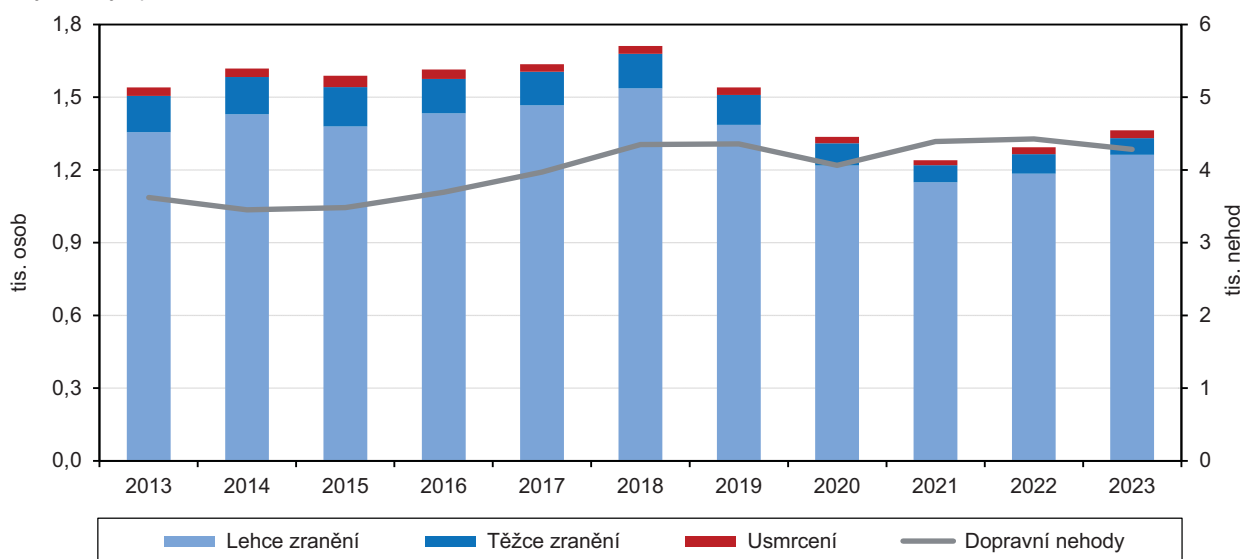
V roce 2023 šetřila Policie ČR na pozemních komunikacích Pardubického kraje 4 284 dopravních nehod, což představovalo 4,5 % z celkového počtu dopravních nehod v ČR. V rámci mezikrajského srovnání se jednalo o 4. nejnižší pořadí v počtu dopravních nehod. Do roku 2019 se počty nehod v kraji každoročně zvyšovaly. Rok 2020 a omezující opatření související s pandemickou situací covidu-19 přinesly snížení dopravní zátěže a zlepšení situace na silnicích nejen v kraji. V letech následujících se dopravní situace v kraji znovu zhoršovala. Rok 2023 přinesl mírný pokles počtu dopravních nehod (-142 nehod, -3,2 %).

Výše škod způsobených při dopravních nehodách byla v mezikrajském srovnání druhá nejnižší.

Škody způsobené při dopravních nehodách v roce 2023 v Pardubickém kraji činily 309,8 mil. Kč a proti předchozímu roku vzrostly o 17,5 mil. Kč (o 6,0 %). Výše škod dosažená v kraji byla v regionálním srovnání druhá nejnižší za Karlovarským krajem (157,9 mil. Kč) a činila 4,0 % celostátního úhrnu.

Graf 2.39 Dopravní nehody a jejich následky na životě nebo zdraví v Pardubickém kraji

Zdroj: Policejní prezidium ČR

Počet dopravních nehod spojených se zraněním nebo usmrcením se meziročně zvýšil.

Z celkového počtu 4 284 dopravních nehod v roce 2023 došlo při 1 077 (tj. 25,1 %) nehodách ke zranění nebo usmrcení osob. Mírný nárůst počtu dopravních nehod spojených se zraněním nebo usmrcením v letech 2022 a 2023 evidujeme v kraji po tříletém poklesu, který nastal po roce 2018.

Počet usmrcených osob v důsledku dopravních nehod se zvýšil, snížil se počet osob zraněných těžce.

V důsledku dopravních nehod zemřelo během roku 2023 v Pardubickém kraji 33 osob, tj. o 5 osob více než v předchozím roce (+17,9 %), což znamenalo pátý nejvyšší meziroční nárůst v porovnání krajů (při poklesu v pěti krajích). Meziročně se v kraji zvýšil i počet zraněných osob (+5,2 %). Těžce zraněno bylo 69 účastníků dopravních nehod v kraji, tedy o 11 osob méně než v roce 2022, s lehkým zraněním bylo ošetřeno 1 262 osob, což bylo o 77 osob více než v předchozím roce.

Nejvyšší nehodovost vykázal Liberecký kraj, Pardubický kraj obsadil sedmou nejnižší pozici.

Jak naznačuje níže umístěný kartodiagram, nejnižší nehodovost (počet dopravních nehod v přepočtu na 1 000 obyvatel) v mezikrajském srovnání v roce 2023 vykázal Jihomoravský kraj (4,8), Kraj Vysočina (6,9) a Jihočeský kraj (7,1). Pardubický kraj (8,1) se umístil na sedmé nejnižší pozici v porovnání krajů. Nejvíce nehod na 1 000 obyvatel bylo registrováno v Libereckém (11,7) a Středočeském (11,2) kraji, Hlavním městě Praze (10,4) a Ústeckém kraji (10,0).

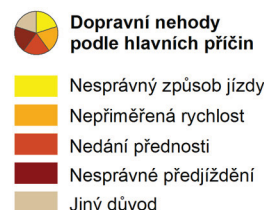
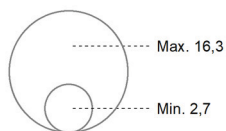

Nejčastější příčinou dopravních nehod je nesprávný způsob jízdy.

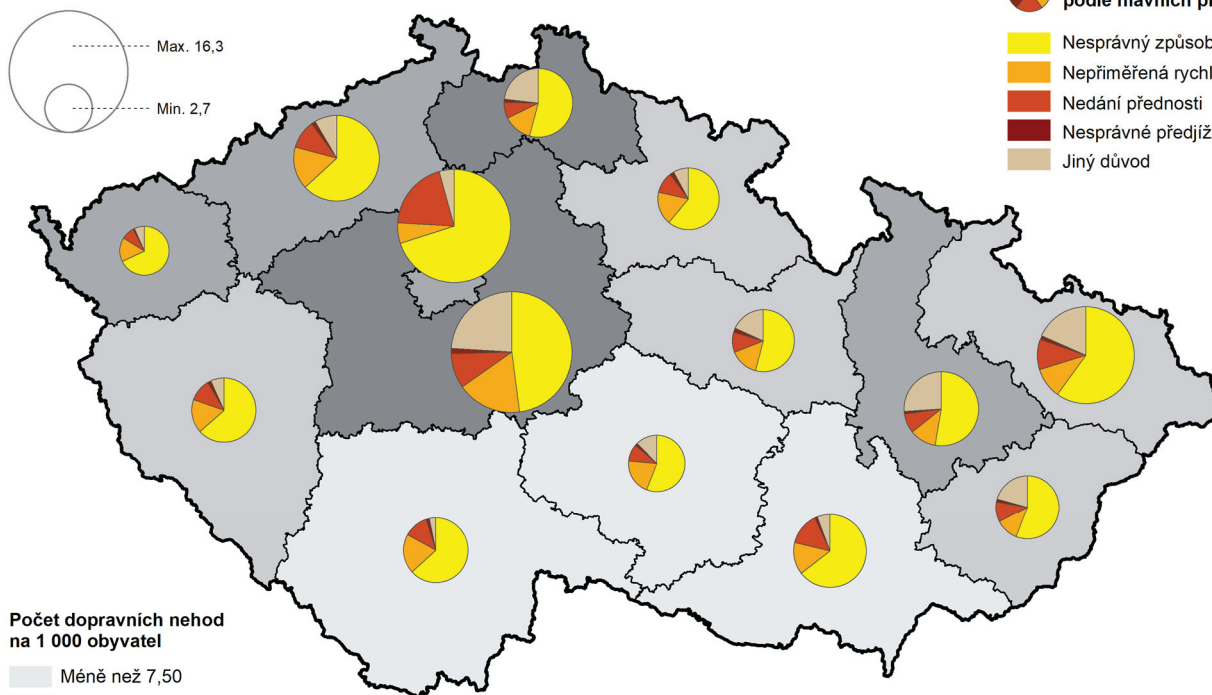
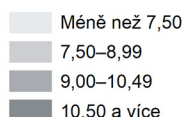
Nejvyšší podíl dopravních nehod z pohledu hlavních příčin tvoří ve všech krajích nesprávný způsob jízdy (v rozmezí od 48,0 % ve Středočeském kraji, přes 54,1 % v Pardubickém kraji po 69,8 % v Praze). Nepřiměřená rychlost je nejčastěji zastoupena v Kraji Vysočina (20,4 % při 14,9% podílu v Pardubickém kraji a nejnižším podílu – 5,9% – v Praze), nedání přednosti převažuje v mezikrajském srovnání v Hlavním městě Praze (19,7 % při 10,6 % v Pardubickém kraji a nejnižším podílu – 7,5 % – v Libereckém kraji). Nesprávné předjíždění je zastoupeno nejvyšším podílem v Královéhradeckém (2,4 %) a Pardubickém kraji (2,1 %), nejnižší podíl má v Hlavním městě Praze (0,4 %).

Dopravní nehody v krajích v roce 2023

Počet dopravních nehod (tis.)

Počet dopravních nehod na 1 000 obyvatel

Zdroj: Policejní prezidium ČR

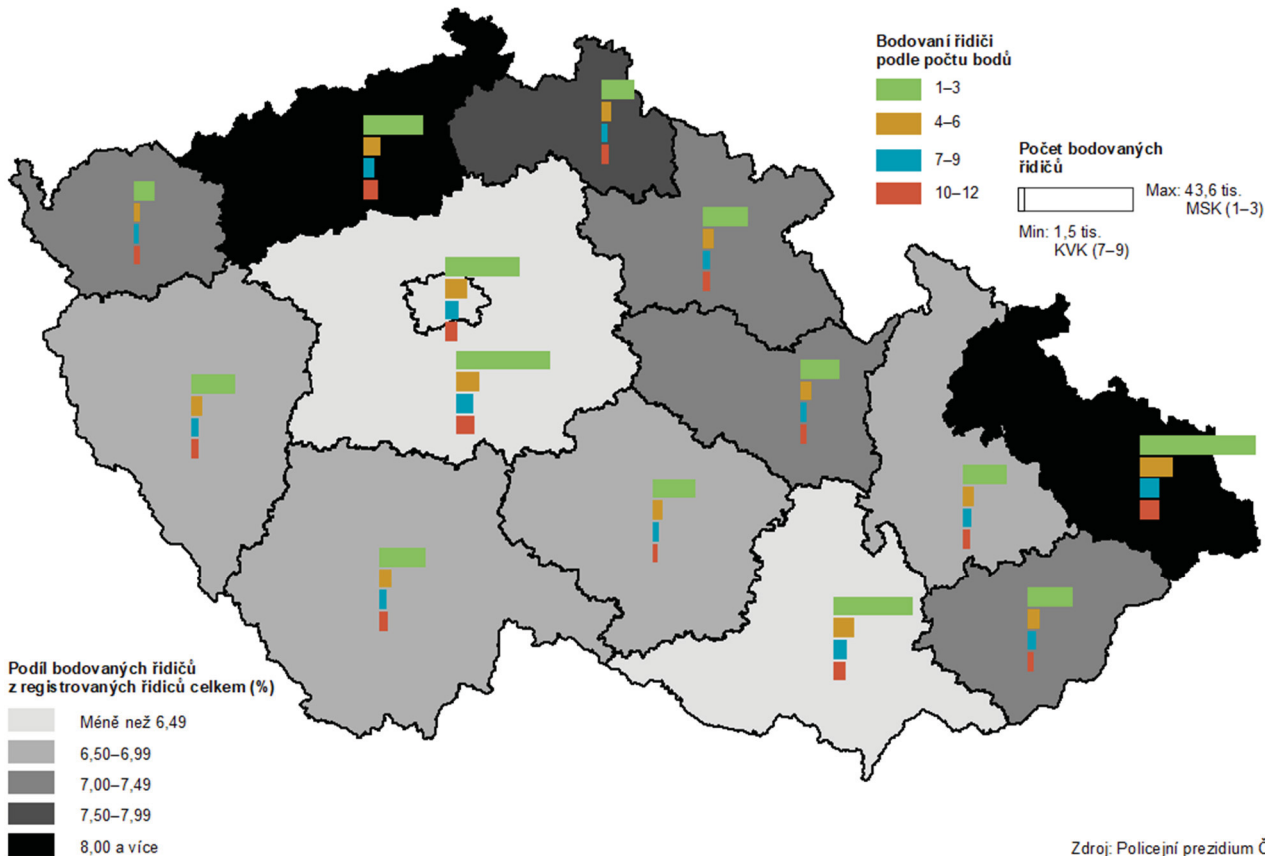
7,0 % řidičů z celkového počtu řidičů v kraji se dopustilo přestupku a je zapsáno v bodovém systému.

Celkem 23,8 tisíce řidičů, což je 7,0 % z celkového počtu řidičů registrovaných na území kraje, se dopustilo přestupku (trestného činu) započítávaného do bodového hodnocení a je zároveň evidováno v Systému bodového hodnocení řidičů. Nejvyšší podíl řidičů, kteří mají v bodovém systému zapsáno 10–12 bodů, je registrován v Karlovarském (16,47 %) a Ústeckém kraji (14,88 %), nejnižší podíl mají bodovaní řidiči na Vysočině (7,26 %); řidiči v Pardubickém kraji se zařadili na 3. nejnižší pozici (9,49 %). Naopak je to v případě řazení dle podílu řidičů s nejnižším bodovým ohodnocením 1–3 body. Nejvyšší pozici zaujímá Kraj Vysočina (68,30 %), nejnižší se umístil Karlovarský kraj (56,66 %), Pardubický kraj obsadil pátou nejvyšší pozici (62,95 %).

Pardubický kraj eviduje druhý nejnižší podíl bodovaných cizích státních příslušníků.

Bodové hodnocení řidičů je evidováno nejen u řidičů, kteří jsou občané ČR, ale i u cizích státních příslušníků. V roce 2023 bylo v Česku evidováno 65,4 tis. cizích státních příslušníků, kteří mají alespoň jeden bod v bodovém hodnocení řidiče, tzn. 13,60 % z počtu všech bodovaných řidičů. Nejvýraznější podíl bodovaných cizích státních příslušníků byl zaznamenán v roce 2023 v Hlavním městě Praze (23,94 %), nejnižší v Ústeckém kraji (8,45 %), za kterým následoval Pardubický kraj (8,52 %).

Bodové hodnocení řidičů v krajích k 31. 12. 2023

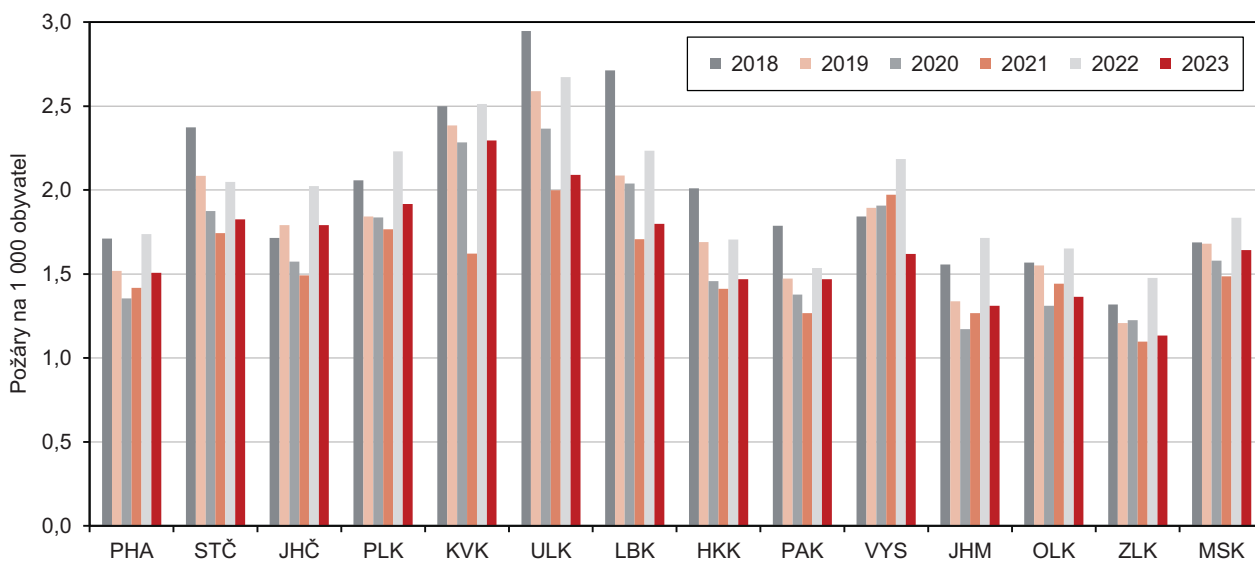

Počet požárů v kraji oproti roku 2022 poklesl, snížení však bylo nejnižší v mezikrajském srovnání.

V roce 2023 vzniklo na území Pardubického kraje 779 požárů a jejich počet se meziročně snížil o 3,6 % (-29). Tento úbytek byl vůbec nejnižší ze všech krajů, v celé ČR činil průměrný meziroční pokles 14,7 %. Celkový počet požárů mezi roky 2019 a 2023 na úrovni ČR klesl (-5,6 %), nárůst byl zaznamenán pouze v pěti krajích včetně Pardubického (+1,4 %).

Graf 2.40 Požáry v krajích

Zdroj: Hasičský záchranný sbor ČR

Nejvíce požárů vzniklo v pardubickém okrese, nejméně událostí bylo evidováno v okrese Svitavy.

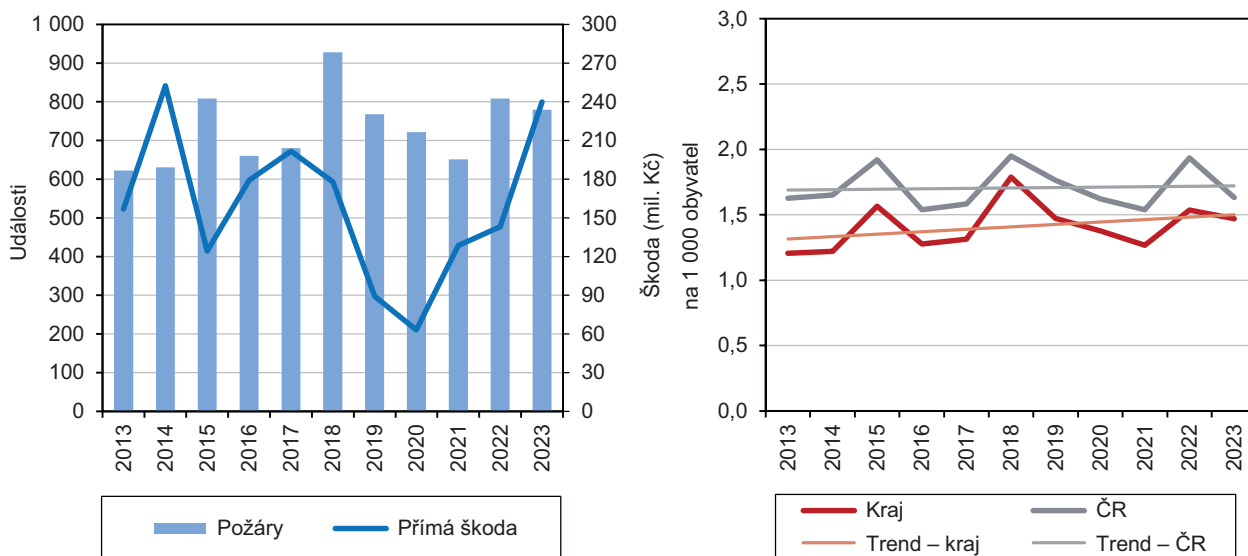
Na území Pardubického kraje v roce 2023 vzniklo nejvíce požárů v okrese Pardubice (261 událostí) a nejméně na Svitavsku (155 událostí). V přepočtu na 1 000 obyvatel bylo evidováno nejvíce požárů v okrese Chrudim (1,77), naopak nejméně v okrese Ústí nad Orlicí (1,26), průměr na úrovni republiky činil 1,63 požárů na 1 000 obyvatel.

V relativním vyjádření se okres Ústí nad Orlicí umístil na deváté nejnižší pozici mezi okresy ČR.

Mezi 76 okresy ČR (dle počtu požárů v přepočtu na 1 000 obyvatel daného území) se v roce 2023 na první pozici zařadil okres Benešov (2,50), nejvýše zařazený okres z Pardubického kraje okres Chrudim (1,77) obsadil 30. příčku. Nejméně požárů v relativním vyjádření bylo zjištěno v okrese Uherské Hradiště (0,99), okres Ústí nad Orlicí s nejnižší hodnotou mezi okresy Pardubického kraje (1,26) obsadil osmou nejnižší příčku v celorepublikovém srovnání okresů.

Graf 2.41 Požáry v Pardubickém kraji

Zdroj: Hasičský záchranný sbor ČR

Přímá škoda způsobená požáry se v kraji meziročně zvýšila o dvě třetiny, nejvyšší (čtyřnásobný) nárůst byl evidován v okrese Ústí nad Orlicí.

Přímá škoda způsobená požáry dosáhla v roce 2023 v Pardubickém kraji částky 239,7 mil. Kč, byla o dvě třetiny vyšší než v předchozím roce a druhá nejvyšší od roku 2013. Polovina krajského úhrnu byla zjištěna v okrese Ústí nad Orlicí, ve kterém se škoda způsobená požáry meziročně zvýšila čtyřikrát a dosáhla téměř 120 mil. Kč. Nejnižší škoda byla evidována v okrese Chrudim, jen mírně přesáhla 10 mil. Kč.

Obdobně i přímá škoda na požár byla v roce 2023 v regionálním pohledu nejvyšší v okrese Ústí nad Orlicí (679,0 tis. Kč). Mezi 76 okresy České republiky obsadil okres Ústí nad Orlicí 6. nejvyšší pozici, první příčku obsadil okres Beroun (7 999,4 tis. Kč/požár) a na nejnižší pozici se umístil okres Karviná (37,6 tis. Kč/požár).

Počet usmrcených osob v důsledku požárů se snížil.

Při požárech vznikají nejen škody na majetku, ale i na zdraví lidí. Celkem byla v kraji v roce 2023 v důsledku požáru usmrcena 1 osoba, což je nejnižší počet od roku 2017. Při požárech v kraji v roce 2023 bylo zraněno celkem 64 osob, což je o pětinu více než v předchozím roce. Z okresů Pardubického kraje bylo v roce 2023 nejvíce zraněných osob v důsledku požárů v okrese Pardubice (24 osob) a nejméně v okrese Chrudim (10 osob).